

ÇORUM

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

Aralık 2024

ÇORUM

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

04 ARALIK 2024

Katkıda Bulunanlar:

Prof. Dr. Bilgehan Gülcan

Prof. Dr. Muharrem Tuna

Doç. Dr. Halil Burak Sakal

Öğr. Gör. Dr. Ahmet Aknar

Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi Katkılarıyla Hazırlanmıştır.

Kapadokya Üniversitesi

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

İÇERİK

1.	GİRİŞ	1
2.	Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler	2
3.	Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler	2
4.	Çorum Turizm Analizi	3
4.1.	İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi	3
4.2.	İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi	4
4.3.	İlin Konaklama Analizi ve Hedefi	4
4.4.	İlin Mevsimsellik Durum Analizi	5
4.5.	İlin Turizm Türleri Analizi	6
5.	Destinasyon Risk Analizi	7
6.	Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma	8
7.	Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme	9
8.	Gastronomi Kaynaklarını Etkin Kullanma	10
9.	Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma	11
10.	Tematik Rotalar Geliştirme	12
11.	Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma	14
12.	Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma	15
13.	Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme	16
14.	Hitit Düğünü'nü Etkinlik Turizmi Kapsamında Geliştirme	17
15.	Kargı, Boğazkale, İskilip ve Ortaköy İlçelerinin Sakin Şehir (Cittaslow) Potansiyelini Değerlendirme	18
16.	Şapınuva Kazı Alanına Ören Yeri Statüsü Kazandırma	18
17.	Budaközü Vadisi'nin Doğal ve Kültürel Zenginliğini Ortaya Çıkarma	19
18.	Çorum Yaylalarının Turizm Potansiyelini Geliştirme ve Farkındalık Yaratma	20
19.	Çomar ve Obruk Baraj Göllerinin Turizm Potansiyelini Değerlendirme	20
20.	Turistik Tesislerin Nitelikli Personel İhtiyacına Yönelik Eğitim Faaliyetleri Gerçekleştirme	21
21.	Leblebi Müzesi: Çorum'un Kültürel Mirasını Geleceğe Taşıyan Bir Deneyim Merkezi Yaratma	22
22.	Çorum'un Önemli Cazibe Merkezlerinde Aydınlatma Çalışmaları Yapma	22
23.	Çorum'un Tarihi Yapıları ve Ören Yerleri İçin Dijital Rehber ve QR Kod Entegrasyonu Yapma	23
24.	Çorum'da Turizm Farkındalığının Artırılmasına Yönelik Toplumsal Bilinçlendirme Programları Hazırlama	23
25.	Turizmi Geliştirmek İçin Etki Gruplarını Çorum'da Ağırılama	24
26.	Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme	24

1. GİRİŞ

Çorum, zengin tarihî geçmişiyle dikkat çeken bir şehirdir. Tarihi Hititler Dönemi'ne kadar uzanan Çorum, Anadolu'nun ilk medeniyetlerinden birine ev sahipliği yapmıştır. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Hattuşa Antik Kenti ve Alacahöyük, önemli cazibe merkezleridir. İncesu Kanyonu, doğa yürüyüşleri ve fotoğrafçılık için ideal bir alandır. Ayrıca Çorum Müzesi, bölgenin arkeolojik zenginliklerini sergilemektedir. Gastronomi alanında ise Çorum, meşhur leblebisiyle tanınır. Yöresel mutfakta İskilip dolması, keşkek ve hingel gibi geleneksel yemekler ön plana çıkar. Kentte kültür turizmi, doğa turizmi, yayla turizmi ve ekoturizm gibi çeşitli turizm türlerinde gelişme alanı bulunmaktadır. Leblebi, Hattuşa, Güneş Kursu ve Çorum Kalesi şehrin simgeleri durumundadır.

Çorum Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası, ilin doğal ve kültürel kaynak potansiyeli başta olmak üzere, diğer kaynaklarını da hesaba katarak, öncelikle kültür ve turizmi olmak üzere doğa turizmi, yayla turizmi ve ekoturizm gibi turizm türlerinde Türkiye turizmde marka değeri yaratma potansiyeli olan Çorum'a yönelik özet biçimde ve odaklı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Yol Haritası, Covid-19 salgını sürecinde ortaya çıkan, yeni turizm eğilimleri dikkate alınarak güncellenen Türkiye Turizm Ana Planı kapsamında ortaya konan amaç ve hedeflerle uyumlu biçimde hazırlanmış ve Çorum'un turizmde kısa ve orta vadede hızlı sonuç alınabilecek öncelikli başlıkları ortaya koymayı amaç edinmiştir.

Çorum; 2023 yılında yaklaşık 8 bin yabancı, 153 bin yerli olmak üzere yaklaşık toplam 161 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Bu faaliyetle elde edilen gelir ise yabancı turist için yaklaşık 1,2 milyon ABD doları, yerli turist için 24 milyon ABD doları olmak üzere yaklaşık toplam 25,2 milyon ABD dolarıdır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,59 gün olarak gerçekleşirken, ortalama tesis doluluk oranı ise yüzde 28,8 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu veriler, ilin potansiyeli göz önüne alındığında Çorum'un Türkiye turizmde katkısının daha fazla artırılabilirliğini göstermektedir.

Çorum Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası kapsamında ilin tesise geliste 2028 yılı turist sayısı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 19 bin kişi ve yerli turist için 184 bin kişi olmak üzere toplamda yaklaşık 203 bin kişi; turizm geliri hedefi ise yabancı turist için yaklaşık 5,6 milyon ABD doları ve yerli turist için 36,5 milyon ABD doları olmak üzere toplamda yaklaşık 42,1 milyon ABD doları olarak tespit edilmiştir. Bu hedeflere ulaşabilmesine destek olacak ve kısa ve orta vadede sonuçlanabilecek eylem önerileri, *Çorum Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda ortaya konmuştur.

Bir destinasyonun turistik cazibesini koruyarak turizm gelirlerini sürdürebilmesi ve artırabilmesi, turizm kaynakları ve bu kaynakları turizm ürünü olarak sunmadaki gücüne bağlıdır. Günümüzde turizmdeki rekabet gücü gelen ziyaretçi sayısı, gelir, yatak kapasitesi, lüks otellerin sayısı gibi nicel veriler yanında yerine konamayacak doğal, beşerî ve kültürel kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve risklere karşı dayanıklılığı ile ölçülmektedir. Buradan hareketle, *Çorum Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık kavramları ilke ve yaklaşımı ile hazırlanmıştır.

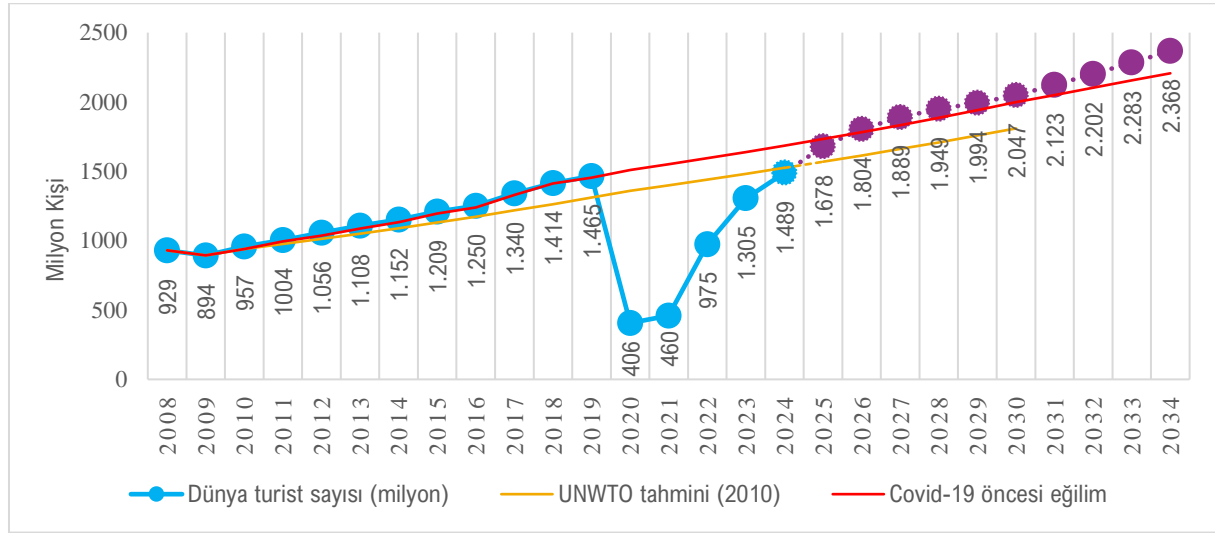
Yol Haritası hazırlık sürecinde Çorum İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu paydaşları ile 13.11.2024 tarihinde çevrim içi arama konferansı gerçekleştirilmiş ve ile özel, öncelikli geliştirme başlıkları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne dağıtımı yapılan ve önceden hazırlanmış İl Politika Tespit Formu ve İl Risk Analiz Anketi olmak üzere iki adet anket formu da il paydaşlarına elektronik ortamda iletilmiş ve sonuçları analiz edilerek metne eklenmiştir. Bu kapsamda *Çorum Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, ilin destinasyon yönetim sorumluluğunu

üstlenen Çorum İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu için sürdürülebilir, rekabetçi ve gelir etkisi yüksek turizm gelişimini destekleyen başlıklarla kısa vadeli bir eylem rehberi niteliğindedir.

2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler

2019 yılında dünya genelindeki turist sayısı, 1,47 milyar kişi ve 1,49 trilyon ABD doları ile rekor düzeye ulaşmıştır. Ancak 2020-2021 yıllarında yaşanan Covid-19 salgını, turizm faaliyetlerini dünya çapında durma noktasına getirmiştir. Salgın sonrası dönemde küresel turizm hacminin 2019 yılı seviyelerine dönmesinin ancak 2025 yılını bulması beklenmektedir (Şekil 2.1.).

Aralık 2024 tarihli uluslararası istatistikler 2024 yılında uluslararası turizm faaliyetlerine toplam 1 milyar 500 milyon kişinin katıldığını, aynı yıldaki uluslararası turizm gelirlerinin ise 1 trilyon 606 milyar ABD dolarına ulaştığını göstermektedir. Buna göre 2024 yılında uluslararası turist sayısında bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 14 artış gerçekleşirken, Avrupa kıtasının uluslararası turizmdeki toplam pazar payı yüzde 51,97; Türkiye'nin uluslararası turist sayısından aldığı pay yüzde 4,1 ve uluslararası turizm gelirinden aldığı pay ise yüzde 3,71 olarak gerçekleşmiştir.

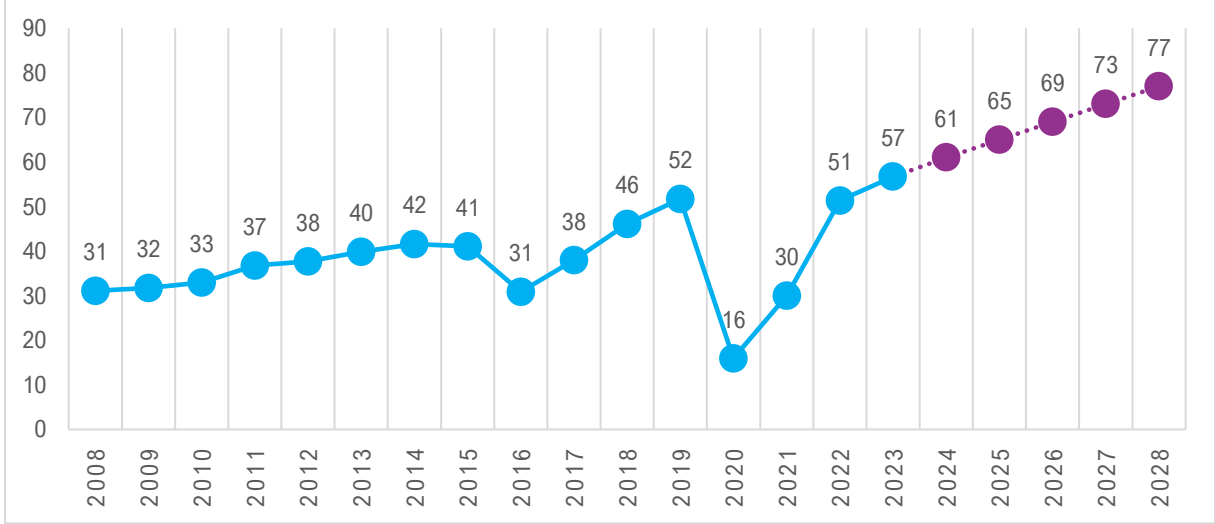
Şekil 2.1. Küresel turist sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve tahminler

Kaynak: UNWTO Aralık 2024; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Tahminler 2024 yılından başlamakta olup tahminler yapılırken UNWTO baz senaryosu, Avrupa Seyahat Komisyonu öngörülleri ve uluslararası kuruluşların dünya ekonomisine yönelik büyüme beklentileri esas alınmıştır. 2025-2034 dönemi için Kapadokya Üniversitesi tarafından yapılan tahminler kullanılmıştır.

3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler

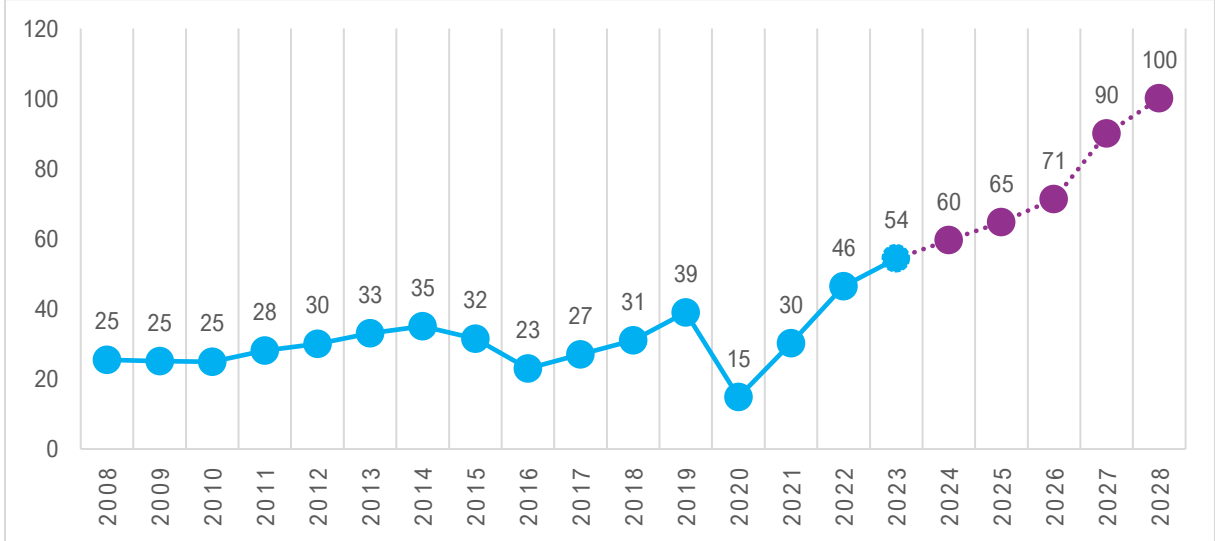
Önemli bir küresel turizm ülkesi olan Türkiye'de, turizm sektörünün gayri safi yurt içi hasılasına doğrudan ve dolaylı katkısı, uzun yıllar ortalamasına göre yaklaşık yüzde 11 seviyesindedir. Covid-19 salgını sonrası TGA tarafından yapılan etkili tanıtım, Güvenli Turizm Sertifika uygulaması ve Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı gibi yaratıcı politikalarla fark yaratan Türk turizmi, "V" çıkışı yakalayarak hızla toparlanmış ve 2023 yılı itibarıyla rekor düzeydeki rakamlara ulaşmıştır. 2023 yılında Türkiye; yaklaşık toplam 57 milyon turist sayısına ve 54 milyar ABD doları gelire ulaşmıştır (Şekil 3.1. ve Şekil 3.2.).

Uyguladığı turizm stratejisi ve yenilikçi politikalar ile yakaladığı büyüme ivmesini devam ettirmeyi amaçlayan Türkiye, 2028 yılında toplam 77 milyon turisti ağırlamayı ve turizmden toplam 100 milyar ABD doları gelir elde etmeyi hedeflemektedir.

Şekil 3.1. Türkiye'nin yıllık ziyaretçi sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve hedefler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi. Hedefler 2024 yılından başlamaktadır.

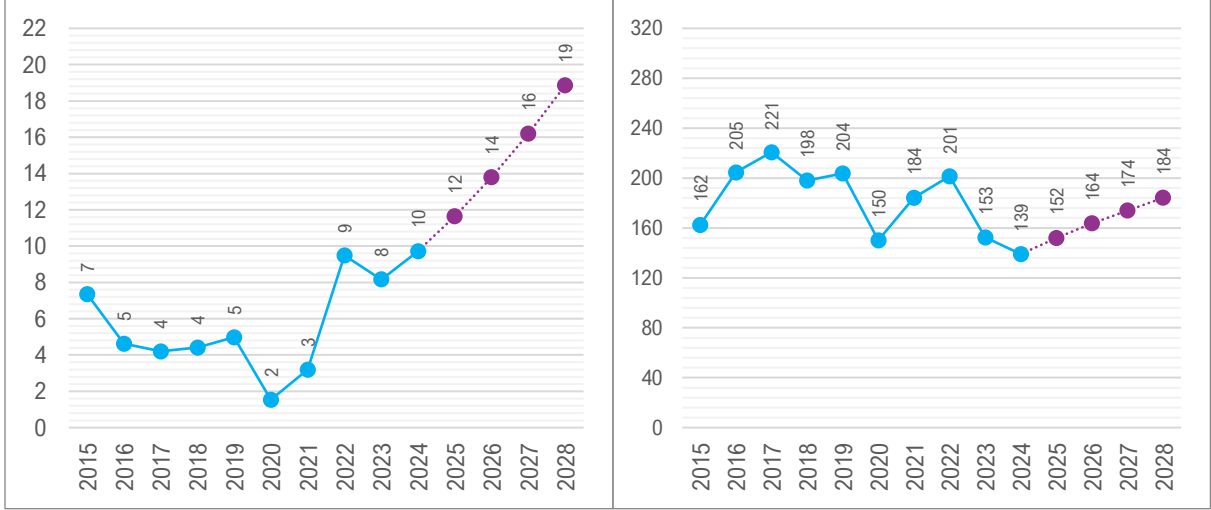
Şekil 3.2. Türkiye'nin turizm geliri (milyar ABD doları): gerçekleştirmeler ve hedefler

Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi. Hedefler 2024 yılından başlamaktadır.

4. Çorum Turizm Analizi

4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2023 yılında Çorum; yaklaşık 8 bin yabancı, 153 bin yerli olmak üzere yaklaşık toplam 161 bin turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,59 gün olarak gerçekleşirken, ortalama tesis doluluk oranı ise yüzde 28,8 olarak hesaplanmıştır. İlin 2028 yılı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 19 bin kişi ve yerli turist için yaklaşık 184 bin kişi olmak üzere toplamda yaklaşık 203 bin kişi olarak hesaplanmıştır (Şekil 4.1.1.).

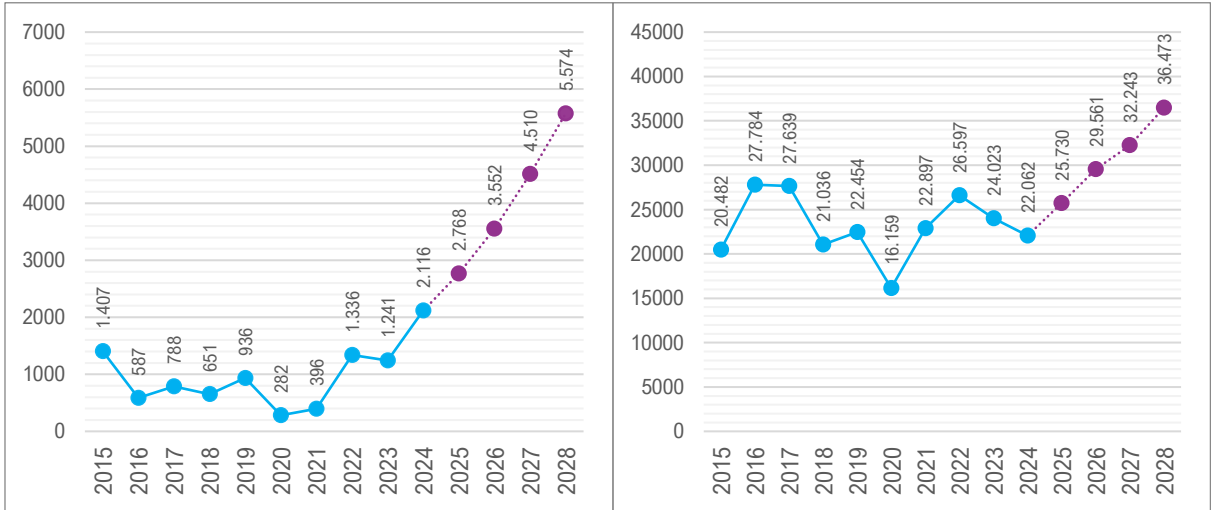
Şekil 4.1.1. Çorum'un ağırladığı yabancı (sol) ve yerli (sağ) turist sayısı ve tahminler (bin kişi)

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan turizm istatistikleri temel alınarak yapılan hesaplamalar, Çorum'un 2023 yılında yabancı turistlerden yaklaşık 1,2 milyon ABD doları, yerli turistlerden yaklaşık 24 milyon ABD doları gelir elde ederek turizmden bir yıl içinde yaklaşık olarak toplam 25,2 milyon ABD doları gelir elde ettiğini göstermektedir (Şekil 4.2.1.).

Turizm gelirlerinde Çorum, 2028 yılı itibarıyla yabancı turistlerden yaklaşık 5,6 milyon ABD doları, yerli turistlerden ise 36,5 milyon ABD doları olmak üzere toplamda yaklaşık 42,1 milyon ABD doları gelir elde etme potansiyeline sahiptir.

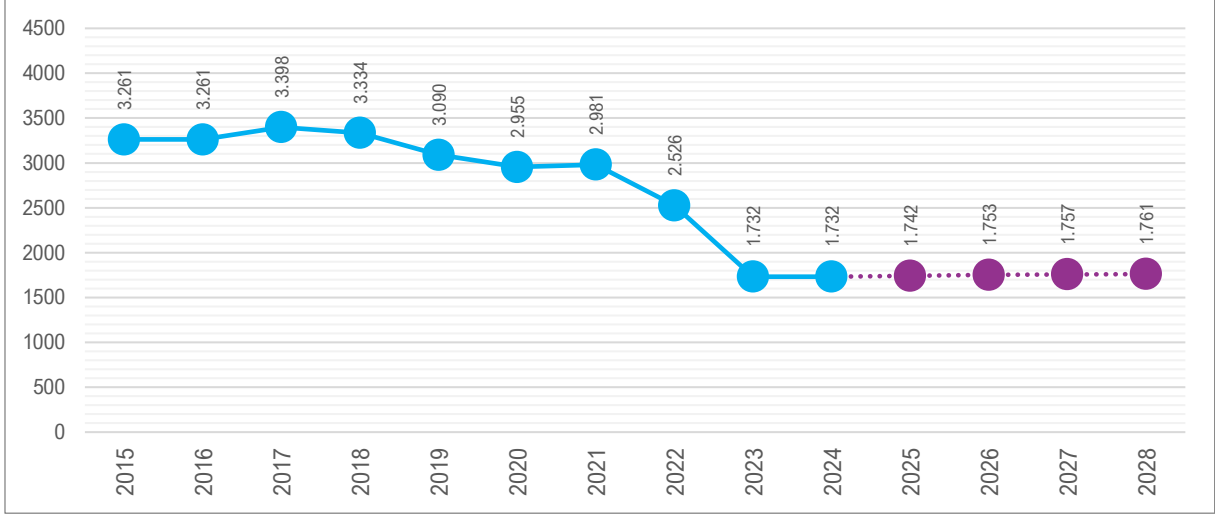

Şekil 4.2.1. Çorum'un yabancı (sol) ve yerli (sağ) turistlerden turizm geliri ve tahminler (bin ABD doları)

Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi

Çorum'da 2023 yılı itibarıyla toplam 39 adet konaklama tesisi bulunmaktadır. Konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesi ise 1732'dir. Tesis doluluk oranı yüzde 28,8 ve ortalama geceleme 1,59'dur. İlin mevcut istatistikleri incelendiğinde, mevcut ivmenin devam etmesi koşuluyla 2028 yılında yatak kapasitesinde yaklaşık yüzde 2'lik bir artış göstereceği öngörülmektedir (Şekil 4.3.1.).

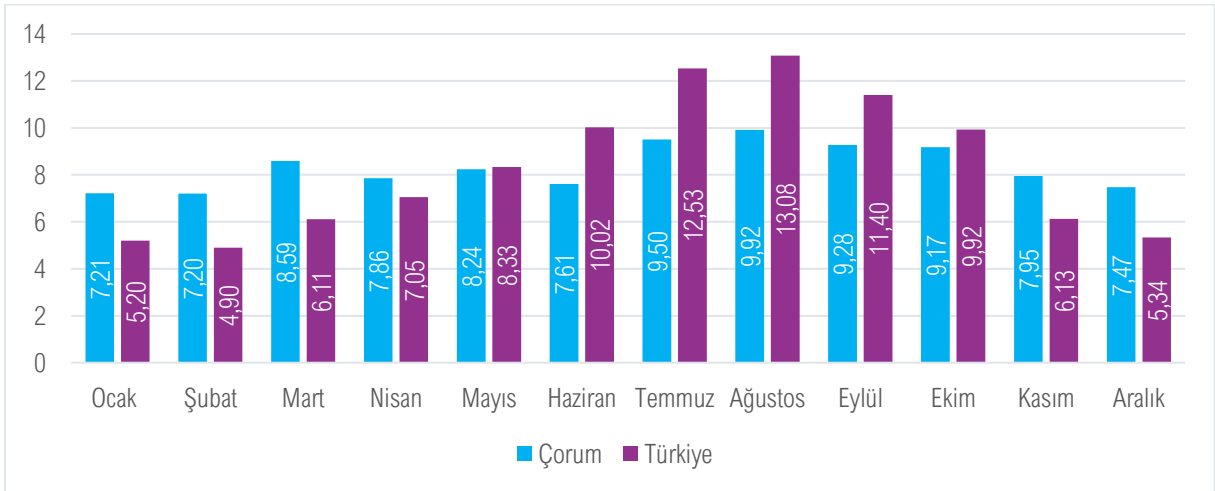

Şekil 4.3.1. Çorum'un yatak kapasitesi ve tahminler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi

Turizmin 12 aya yayılma hedefi, turizm arz kaynaklarının etkin kullanımı ve etkili tanıtım çabalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu hedef, Türkiye Turizmi Ana Planı'nda üzerinde önemle durulan bir başlıktır. Türkiye turizmi ile Çorum turizminin mevsimsellik analizi Şekil 4.4.1.'de karşılaştırmalı olarak görülmektedir. Buradan, Türkiye ile Çorum'un mevsimsellik dağılımında farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Kasım ve Aralık ayları arasında Çorum'daki tesise gelişlerin Türkiye ortalamasının üstünde seyrettiği dikkati çekmektedir. Diğer aylarda Çorum'daki tesise gelişler Türkiye ortalamasının altındadır. Çorum'un bazı aylarda Türkiye ortalamasının altında olmasının ildeki mevsim şartlarına ve mevcut turizm türlerine bağlı olduğu düşünülmektedir. Çorum ve Türkiye genelindeki mevsimsel turizm trendlerinin, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ve turizm planlamacılarının pazarlama stratejilerini ve işletme planlarını belirlediği düşünüldüğünde, destinasyonların mevsimsel faktörleri dikkate almaları önem arz etmektedir. Dolayısıyla ildeki turizm hareketliliğinin ve buna bağlı oluşacak talebin yıl içine dengeli yayılması için ildeki turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve bazı turizm türü başlıklarındaki etkinliğin artırılması gerekmektedir.

Şekil 4.4.1. Türkiye ve Çorum karşılaştırmalı mevsimsellik durumu

Not: Veriler, yıllık toplam konaklama sayısının yüzdesel dağılımı olarak verilmiştir. Veriler pandemi dönemi çıkarılmış 2017, 2018, 2019, 2022 ve 2023 yıllarına ait yerli ve yabancı tesise geliş toplam rakamlarıdır.

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.5. İlin Turizm Türleri Analizi

Çorum, Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde yer alan ve tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, önemli bir şehirdir. Hititler, Frigler, Romalılar, Selçuklular ve Osmanlı İmparatorluğu gibi uygarlıkların izlerini taşıyan Çorum, özellikle Hitit İmparatorluğu'nun başkenti olan Hattuşa ile tanınmaktadır. 1986 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alınan Hattuşa, Aslanlı Kapı, Yer Kapı ve Sfenksli Kapı gibi görkemli yapılarıyla dönemin askerî ve dinî yapısını yansıtır. Yazılıkaya Açık Hava Tapınağı, Hitit tanrı ve tanrıçalarının kabartmalarını sergileyen galerileriyle önemli bir dinî merkezdir. Hattuşa'daki Büyük Kale, kralların konutu olarak tasarlanmış ve Hitit kralları tarafından eklemelerle son hâline getirilmiştir. Bu kalenin yanı sıra, Hattuşa'da yer alan doğal oluşumlar, Hititlerin dinî ritüellerinde tanrıların mekânı olarak kabul edilmiştir.

Çorum'un diğer önemli ören yerleri arasında Alacahöyük, Şapinuva, Hüseyindede Kaya Kabartmaları ve Pazarlı Frig Kalesi bulunmaktadır. Alacahöyük, Anadolu'nun bilinen en eski barajı olan Hitit Barajı, Sfenksli Kapısı ve kral mezarlarıyla dikkat çeker. Şapinuva, Hitit Dönemi'ne ait tapınakları ve çivi yazılı tabletleriyle dinî ve idari bir merkez olarak ön plana çıkar. Hüseyindede Kaya Kabartmaları, Hitit sanatını yansıtırken Pazarlı Frig Kalesi ise Frig Dönemi'ne ait tapınak, sur ve mezarlarıyla önemli bir arkeolojik merkezdir. Helenistik Dönem'e ait Kapılıkaya Kaya Mezarı, MÖ 2. yüzyıla tarihlenmekte olup, üzerinde "İkeziös" yazısı bulunan etkileyici bir yapıdır. Bu bölgelerden çıkarılan eserler Çorum Müzesi'nde ve Boğazkale Müzesi'nde sergilenmektedir.

Çorum Müzesi ve Boğazkale Müzesi, Hitit, Frig, Roma ve Osmanlı dönemlerine ait birçok önemli eseri barındırmaktadır. Çivi yazılı tabletler, mühürler, seramikler, heykeller ve altın takılar gibi eserler, bu medeniyetlerin sanatını, inanç sistemlerini ve günlük yaşamlarını anlamak için önemli ipuçları sunmaktadır. Yazılıkaya'daki A ve B galerilerinde yer alan kabartmalar, Hititlerin dinî ritüellerini ve toplumsal yapılarını gözler önüne sererken Boğazkale Müzesi'nde sergilenen Tanrıça İştâr heykeli ve diğer buluntular ziyaretçilere geçmişe dair etkileyici bir yolculuk sunmaktadır. Çorum, sahip olduğu bu zengin kültürel mirasla tarih ve arkeoloji meraklılarını kendine çeken bir merkezdir.

Çorum şehir merkezi ve ilçelerinde, Anadolu Selçukluları, Danişmentliler ve Osmanlı Hanedanlığı'ndan günümüze ulaşan önemli cami, mescit, türbe, medrese, han ve çeşmeler bulunmaktadır. Bu eserler arasında Selçuklu mimarisinin izlerini taşıyan Ulu Camii, Osmanlı Dönemi'ne ait Hıdırlık Camii ve Türbesi, Hamidiye Camii, Karakeçili Camii dikkat çekerken Veli Paşa Hanı ve Taşhan gibi ticaret yapıları tarihî dokuyu korumaktadır. Ayrıca Danişmentliler Dönemi'ne ait mimari unsurları yansıtan Çorum Mevlevihanesi, şehrin tasavvuf geleneğine işaret eder. Şehir genelinde bulunan tarihî çeşmeler ve medreseler ise Çorum'un geçmişteki sosyal ve kültürel yapısını yansıtarak ziyaretçilere eşsiz bir tarihî atmosfer sunmaktadır. Bu zengin mirasa ek olarak Hacıhamza köyünde bulunan tarihî çeşme ve köprüler, köyün Osmanlı Dönemi'nden kalan kültürel değerlerini ortaya koymaktadır. Bu eserler, Çorum'un geniş bir tarihî yelpazeye sahip olduğunu göstermekte ve hem yerel halk hem de ziyaretçiler için önemli birer kültürel miras oluşturmaktadır.

Çorum, doğa sporları ve doğal güzellikleriyle dikkat çeken bir destinasyondur. Kargı, Osmancık, İskilip, Bayat, Boğazkale, Ortaköy ve Uğurludağ gibi ilçelerdeki yaylalar, Hasan Gölü, peri bacaları, İncesu Kanyonu ve Çomar Barajı gibi doğal alanlar trekking, kampçılık ve yaban hayatı gözlemciliği gibi aktivitelere olanak tanır. 2019 yılında millî park ilan edilen Akdağ Millî Parkı, doğa yürüyüşü ve dağcılık için eşsiz bir ortam sunar. Boğazkale'deki Cehirlik Kanyonu, Laçın'deki Delikli Kaya Şelalesi ve Kargı'daki Kızılırmak gibi doğal oluşumlar da ziyaretçilerin ilgisini çeker.

Çorum, mutfak zenginlikleriyle Anadolu'nun gastronomi kültürüne önemli katkılar sağlar. Coğrafi işaret tescilli ürünleriyle tanınan Çorum'da, Çorum leblebisi, İskilip dolması, İskilip turşusu, İskilip Ramazan keşkeği, Kargı tulum peyniri, Alaca mor soğanı, Çorum kuru mantısı ve Oğuzlar cevizi, şehrin mutfak mirasını öne çıkarır. Ayrıca Alaca yanık böreği, yarma aşı ve çılıbır yemeği gibi lezzetler de tescilli ürünler arasında yer alır. Bayat'ın baharatlı dolması, Dodurga'nın leblebi helvası ve Ortaköy'ün ekşili aşısı gibi yemekler, her ilçenin kendine özgü gastronomi kültürünü yansıtır. İskilip sirke salatası, İskilip çileği ve geleneksel bir oyuncak olan İskilip tokmaklı kağrı, bölgenin hem gastronomik hem de kültürel zenginliğinin birer sembolüdür. Bu eşsiz lezzetler ve ürünler, ziyaretçilere benzersiz bir deneyim sunarak Çorum'un kültürel mirasını yaşatmaktadır.

Çorum'un halk oyunları ve tarımsal ürünleri de bu zenginliği tamamlar. Miço, Çorum halayı, ağırlama gibi halk oyunları, her ilçede farklı bir ritüel ve gelenek olarak sürdürülür. Tarımsal üretimde Osmancık pirinci, Oğuzlar cevizi, Sungurlu kavunu, Bayat kaşarı gibi ürünler öne çıkar.

5. Destinasyon Risk Analizi

	Olasılık					Şiddet					Skor
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Küresel Riskler											
Ukrayna-Rusya Savaşının Uzaması			X					X			9
Avrupa Enerji Krizi			X					X			9
Çin-Tayvan Arası Soğuk Savaşın Sıcak Çatışmaya Dönme İhtimali			X						X		12
Kuzey Kore-Güney Kore Çekişmesi		X					X				4
Küresel Durgunluk				X					X		16
Yeni Bir Salgın Hastalık			X						X		12
Gıdaya Erişim Zorluğu/Kıtlık			X					X			9
İklim Değişikliği				X					X		16
Doğal Kaynak Krizleri (Su/Enerji Kaynakları)			X						X		12
Biyçeşitlilik Kaybı ve Ekosistem Çöküşü			X						X		12
Büyük Ölçekli Gönülsüz Göç				X					X		16
Yaygın Siber Suç ve Siber Güvensizlik			X						X		12
Yaşam Maliyeti Krizi				X					X		16
Ülkesel Riskler											
Doğal Afetler					X					X	25
Yeni Bir Salgın Hastalık		X						X			6
İklim Değişikliği ve Çevre Sorunları					X				X		20
Bölgesel Savaş ve Terör Riski					X				X		20
Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Politik Gündem				X					X		16
Siber Güvenlik Açıkları			X					X			9
Seyahat Güvenliği/Asayiş-Turiste Yönelik Tehdit			X					X			9
Enflasyon				X				X			12
Rakip Ülke Söylemi			X				X				6
Yerel Riskler											
Terör Riski	X					X					1
Sağlık (Hasta Tedavisi, Acil Müdahale)			X				X				6
Nitelikli Personel İstihdamı			X					X			9
Dolandırıcılık		X					X				4
Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Uyum Sorunu				X				X			12
Aşırı Turizm Talebi		X					X				4
Çevre Kirliliği ve Temiz Su Kaynaklarının Azalması				X					X		16
Radikal Akımlar			X					X			9
Deprem Riski				X					X		16
Yapı Güvenirliliği			X					X			9
Heyelan/Kaya Düşmesi/Çığ			X					X			9
Doğal Güzelliğin Yok Olması ve Çarpık Yapılaşma			X						X		12

Tek Pazara Bağımlılık			X					X				9
Kaçak Göçmenler		X						X				6
Güvensiz Şehir Algısı		X					X					4
Somut Kültürel Mirasın Tahribatı			X					X				9
Endemik Türlerin Yok Olma Tehlikesi			X					X				9
Katı Atık Bertaraf ve Su Arıtma Problemi			X					X				9
Sel/Taşkın/Su Baskını/Dolu/Fırtına			X					X				9
Yangın		X						X				6
Meteorolojik ve İklim Değişikliği Kaynaklı Afetler			X					X				9
Kuraklık Tehlikesi				X					X			16
Endüstriyel ve Teknolojik Kazalar		X						X				6
Obruk Tehlikesi				X				X				12

Risk Skoruması ve Risk Puanı Sonucu

		Şiddeti					RİSK SKORU	EYLEM
		Çok Ciddi 5	Ciddi 4	Orta 3	Hafif 2	Çok Hafif 1		
Olasılık	Çok Yüksek 5	Yüksek 25	Yüksek 20	Yüksek 15	Orta 10	Düşük 5	25, 20, 16, 15	KABUL EDİLEMEZ RİSK: Bu risklerle ilgili hemen çalışma yapılmalıdır.
	Yüksek 4	Yüksek 20	Yüksek 16	Orta 12	Orta 8	Düşük 4	12, 10, 9, 8	DİKKATE DEĞER RİSK: Bu risklere mümkün olduğu kadar çabuk müdahale edilmelidir.
	Orta 3	Yüksek 15	Orta 12	Orta 9	Düşük 6	Düşük 3	6, 5, 4, 3, 2, 1	KABUL EDİLEBİLİR RİSK: Acil tedbir gerektirmeyebilir. Orta vadede çalışma yapılmalıdır.
	Düşük 2	Orta 10	Orta 8	Düşük 6	Düşük 4	Düşük 2		
	Çok Düşük 1	Düşük 5	Düşük 4	Düşük 3	Düşük 2	Düşük 1		

6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma

Çorum, konumu nedeniyle Amasya, Tokat, Samsun ve Yozgat ile doğal, tarihî, kültürel ve alternatif turizm türlerindeki potansiyeller bakımından rekabet hâlinindedir. Bu illerle yapılacak bir rekabet analizi, Çorum'un turizmdeki güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek açısından yararlı olacaktır. Çorum, Hitit medeniyeti başta olmak üzere tarihî ve kültürel mirasıyla bu illerle benzerlikler taşıırken, gastronomik ve el sanatları alanında ayrışan özelliklere sahiptir. Amasya'nın Yalıboyu Evleri ve Kral Kaya Mezarları, Tokat'ın Selçuklu eserleri, Samsun'un Amazon efsaneleri ve Karadeniz kıyıları, Yozgat'ın Kazankaya Kanyonu ve Bozok Yaylası gibi çekim merkezleri ile kıyaslandığında, Çorum'un potansiyelini daha etkili bir şekilde ortaya koyması ve tanıtmayı gerektirmektedir. Bu illerin turizmdeki rekabet avantajlarını artıran bir diğer önemli unsur ise ulaşım altyapılarıdır. Amasya Merzifon Havalimanı, Tokat Havalimanı, Samsun Çarşamba Havalimanı ve Yozgat'ta Hattuşa adını taşıyan yeni havalimanı, bu illerin ulaşılabilirliğini artırarak turistlerin erişimini kolaylaştırmaktadır. Çorum'da bu ölçekte bir havalimanının olmaması, şehrin turizmde rekabet gücünü sınırlayan bir dezavantaj oluşturmaktadır.

Çorum, Orta Karadeniz Bölgesi'nde tarihî, kültürel ve doğal zenginlikleriyle dikkat çeken bir turizm destinasyonudur. Hitit medeniyetinin başkenti Hattuşa, Alacahöyük ve Şapinuva gibi önemli arkeolojik alanlara ev sahipliği yapar. Ancak bu güçlü yönlerini rekabet ettiği illerle karşılaştırarak geliştirmesi ve tanıtımını artırması gerekmektedir. Ören yerlerindeki altyapı eksiklikleri, ziyaretçi deneyimini olumsuz etkileyen, başlıca sorunlardan biridir. Tuvalet yetersizliği, engelli ve yaşlılar için uygun olmayan koşullar ve yönlendirme levhalarının eksikliği, turizmdeki gelişimi sınırlayan unsurlar arasında yer alır. Bu sorunların giderilmesi, Çorum'un rekabet gücünü artıracaktır.

Hitit mirasının yerel halk tarafından benimsenmesi ve tanıtım faaliyetlerinde yer alması, Çorum'un turizm potansiyelini güçlendirecek, önemli bir adımdır. Şehir merkezinden Hattuşa gibi ören yerlerine düzenli toplu taşıma hizmetleri sağlanması, gezi römorkları ve küçük ulaşım araçları ile ziyaretçilerin konforunun artırılması önerilmektedir. Ayrıca özçekim noktaları ve sosyal medyada ilgi görece alanların oluşturulması, modern turistlerin ilgisini çekerek tanıtımı destekleyecektir. Hattuşa ve Alacahöyük gibi alanlarda seyir terasları ve temel ihtiyaçlara yönelik altyapıların geliştirilmesi, ziyaretçilerin memnuniyetini artırabilir.

Çorum, gastronomik değerleriyle turizmde güçlü bir konuma sahiptir. Çorum leblebisi, İskilip dolması, Oğuzlar cevizi, Kargı tulum peyniri ve Alaca mor soğanı gibi coğrafi işaretli ürünler, ilin gastronomi kimliğini yansıtır. Ancak Amasya'nın elması, Tokat'ın bağ yaprağı ve Samsun'un pidesi gibi ürünlerle rekabet edebilmek için festivaller, yemek yarışmaları ve gastronomi turları gibi etkinliklerle bu değerlerin tanıtımına ağırlık verilmelidir. Ayrıca yerel yemeklerin sunulduğu restoranlar, Çorum'un gastronomi kimliğini daha geniş kitlelere ulaştırabilir.

Doğa turizmi açısından İncesu Kanyonu, Akdağ Millî Parkı ve yaylalar, Çorum'un önemli varlıkları arasında yer alır. Ancak Tokat'ın Ballica Mağarası, Samsun'un Karadeniz kıyıları ve Yozgat'ın doğal alanlarına kıyasla, Çorum'un bu potansiyelinin daha etkin tanıtılması gerekmektedir. Çevre düzenlemeleri, yürüyüş yolları ve kamp alanları gibi altyapıların oluşturulması, Çorum'un doğa turizmindeki rekabet gücünü artırabilir.

Son olarak, Çorum'un somut olmayan kültürel mirası, turizmde güçlü bir rekabet aracı olabilir. Halk oyunları, türküler, masallar ve geleneksel törenler, kültür festivalleri ve gösterilerle tanıtılarak yerel halkın kültürel birikimi turistlere aktarılabilir. El sanatları ve gastronomik değerlerle desteklenen bu kültürel miras, Çorum'un tanıtımında önemli bir yer tutar. Çorum'un tarihî, doğal ve kültürel zenginliklerinin etkin bir şekilde tanıtılması, ulaşım altyapısının güçlendirilmesi ve rekabet analizine dayalı stratejilerin uygulanması, ilin turizmdeki gücünü artırarak ulusal ve uluslararası alanda hak ettiği yeri kazanmasını sağlayacaktır.

7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme

Çorum Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası'nda yer alan tüm başlıklar, sürdürülebilir turizm anlayışını kapsayan ilkeler ve uygulamalar ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Turizmde sürdürülebilirlik anlayışı ile yerel ekonomiye katkı sağlayarak yerel halkın refahını artırmak, kültürel ve sosyal çeşitliliğin devamlılığını sağlamak, turizmin hem çevre hem toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek, doğal ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak ve ziyaretçilerin yaşam kalitelerini artırmak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda *Çorum Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda il turizminin gelişmesi için;

- Turizmin doğal çevre üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- Turizmin kültürel miras üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- Turizmin yerel halkın sosyal ve ekonomik yaşamı üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- Etkili sürdürülebilir bir turizm yönetimi geliştirmek, ilkeleri benimsenmektedir.

Bu ilkeler doğrultusunda, Çorum'un doğal alanları olan Sıklık Tabiat Parkı, Çatak Tabiat Parkı ve Çorum Obası'nın korunması için taşıma kapasitelerinin belirlenmesi ve ziyaretçi yoğunluğunun kontrollü bir şekilde yönetilmesi önem taşımaktadır. Bu bölgelerde yürüyüş yolları, kamp alanları ve piknik alanları gibi altyapılar eklenerek ziyaretçi deneyimleri zenginleştirilmelidir. Biyolojik çeşitliliğin korunması amacıyla doğal alanlarda ekosisteme zarar vermeyen altyapılar kullanılmalı, yenilenebilir enerji kaynakları desteklenmelidir. Atık yönetiminin iyileştirilmesi de bu alanların sürdürülebilirliği için kritik bir gerekliliktir. Örneğin, Hattuşa ve Alacahöyük gibi ören yerlerinde enerji verimliliği sağlayan uygulamaların kullanılması hem çevresel korumayı artıracak hem de ziyaretçilerin konforunu sağlayacaktır. Ayrıca bu alanların tanıtımında kısa filmler ve dijital içerikler gibi çevre dostu araçlar etkili bir şekilde kullanılmalıdır.

Hattuşa, Şapinuva ve Alacahöyük gibi önemli ören yerleri, taşıma kapasitelerinin belirlenmesi ve ziyaretçi yoğunluğunun kontrollü şekilde yönetilmesi ile korunmalıdır. Bu alanlarda dijital rehberlik hizmetleri ve artırılmış gerçeklik uygulamaları sunulması turistlere etkileşimli ve bilgilendirici bir deneyim sağlanabilir. Seyir terasları gibi ziyaretçi dostu altyapılar oluşturularak tarihî alanların

çevresel zarar görmeden gezilmesi mümkün hâle getirilmelidir. Somut olmayan kültürel miras da turizme kazandırılmalıdır. Halk oyunları, masallar ve geleneksel törenler, düzenlenecek kültür festivalleri ve gösterilerle ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtılabilir. Coğrafi işaretli ürünler, Çorum leblebisi, İskilip dolması ve Kargı tulum peyniri gibi gastronomik değerlerin yanı sıra el sanatlarıyla (bakır işlemeciliği, çömlekçilik, dokumacılık) zenginleştirilerek hem ekonomik hem de kültürel sürdürülebilirlik sağlanabilir.

Yöresel gastronomi ve el sanatlarının turizme entegrasyonu, yerel halkın gelir kaynaklarını çeşitlendirmek açısından kritik bir öneme sahiptir. Coğrafi işaretli ürünlerin tanıtımı ve satışının teşvik edilmesi, kadın istihdamının artırılması gibi uygulamalarla ekonomik faydalar toplumun geneline yayılabilir. Agroturizm projeleri, yerel çiftçilerin hem ekonomik gelirlerini artıracak hem de turistlere özgün deneyimler sunacaktır. Yerel halkın turizm sektöründe daha aktif bir rol almasını sağlamak için bilinçlendirme çalışmaları ve eğitim programları düzenlenmelidir. Turizmde sürdürülebilir bir anlayışı yerleştirmek adına sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumları ile iş birliği yapılması, bölgedeki sosyal etkileşimi güçlendirecektir.

Çorum'un turizm yönetiminde dijitalleşmeye önem verilmelidir. Ziyaretçilerin bölgeyi daha rahat gezip deneyimleyebilmesi için akıllı destinasyon yönetimi uygulamaları ve mobil rehberlik hizmetleri geliştirilmelidir. Bu kapsamda, artırılmış gerçeklik uygulamaları, dijital haritalar ve interaktif turizm rehberleri gibi yenilikçi yaklaşımlar kullanılmalıdır. Sürdürülebilir turizm hedeflerine ulaşmak için yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği yapılmalıdır. Ziyaretçilerin yoğun olduğu alanlarda güvenlik artırılmalı, tur otobüsleri için park alanları gibi lojistik ihtiyaçlar karşılanmalıdır. Dijital içeriklerin üretimi ve yaygınlaştırılması, Çorum'un uluslararası tanınırlığını artırmak adına etkili bir araç olacaktır.

8. Gastronomi Kaynaklarını Etkin Kullanma

Çorum, tarihsel, kültürel ve doğal zenginliklerinin yanı sıra gastronomi alanında da büyük bir potansiyele sahip bir ildir. İl genelinde tarımsal üretimin çeşitliliği ve farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olması, Çorum mutfağının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Çorum'a özgü coğrafi işaret tescilli almış İskilip dolması, İskilip turşusu, Oğuzlar cevizi, İskilip Ramazan keşkeği, Kargı tulum peyniri, Alaca mor soğanı, Çorum kuru mantısı, İskilip sirke salatası ve İskilip çileği gibi ürünler, bu zenginliğin önemli temsilcilerindedir. Çorum Merkez'de, çatal aş, keşkek, kuru mantı ve Çorum beşlisi (dügün çorbası, et yahni, pılav, su böreği, baklava) gibi yemekler, yerel mutfağın simgeleri arasında yer alırken çörek, kömbe, sütlü aş, madımak, hasıda ve pişi gibi geleneksel tatlar da bu çeşitliliği tamamlamaktadır.

Çorum'un ilçeleri, kendilerine özgü gastronomik öğelerle bölgesel mutfak çeşitliliğini zenginleştirmektedir. Boğazkale'de madımak, kaz eti, kazlı pılav, Arap aş ve gebol; Bayat'ta baharatlı dolma, tarhana ve keşkek; Dodurga'da keşkek, tarhana çorbası, kuzu kebabı, yaprak sarması ve leblebi helvası; İskilip'te dolma ve keşkek, Kargı'da sırk kebabı, bamya, incir uyuşturması ve soğan gallesi gibi lezzetler öne çıkmaktadır. Ayrıca Mecitözü'nde kaypak ve keşkek; Oğuzlar'da taze asma yaprağı yemekleri, Osmancık'ta pirinç bazlı yemekler ve Ortaköy, Sungurlu ile Uğurludağ'ın kendine has tatları, Çorum mutfağını daha da zenginleştirmektedir.

Çorum mutfağının özgün lezzetlerini daha geniş kitlelere tanıtmak ve turizmle gastronomiyi entegre etmek büyük bir önem taşımaktadır. Çorum Merkez'deki Veli Paşa Hanı, yöresel yemeklerin sunulduğu, önemli bir mekân olarak dikkati çekmektedir. Bu mekânda sunulan menünün çeşitliliğini artırmak ve kentın gastronomi potansiyelini daha etkin bir şekilde yansıtmak amacıyla Hitit mutfağına ait yemeklerin de menüye dâhil edilmesi önerilmektedir. Hitit mutfağı, Çorum'un tarihî kimliğiyle bütünleşmiş, önemli bir miras olup bu mutfak öğelerinin sunulması, turistik ve kültürel açıdan büyük bir çekicilik yaratacaktır. Geleneksel tariflerin modern gastronomi

teknikleriyle harmanlanarak sunulması, yerel ve uluslararası ziyaretçilere unutulmaz bir deneyim sağlayabilir.

Ayrıca Çorum'un gastronomik değerlerinin sistematik bir şekilde kayıt altına alınması ve kapsamlı bir envanter oluşturulması gerekmektedir. Uzman ekipler tarafından yöresel yemeklerin hazırlanış ve pişirme yöntemlerinin belgelenmesi, yerel halkın gastronomi alanında girişimcilik eğitimi alarak kendi işlerini kurmalarını teşvik edebilir. Böylelikle, yöresel ürünlerin görünürlüğü artırılabilir ve turizm potansiyeli güçlendirilebilir. Yöresel gastronominin otel ve restoran menülerinde daha fazla yer bulması, diğer turizm unsurlarıyla birleşerek ilin tanıtımına olumlu katkılar sağlayacaktır. Ayrıca Çorum Merkez'de, tüm paydaşların katılımıyla Gastronomi ve Turizm Festivali düzenlenebilir ve bu festival geleneksel hâle getirilebilir. Boğazkale ve Hattuşa gibi tarihî alanlarda Hitit mutfakı temalı etkinlikler düzenlenerek yemek kültürünün tarihî dokuyla bütünleşmesi sağlanabilir.

Bununla birlikte yöresel ve Hitit mutfakına ait yemekler, ürün geliştirme süreçleriyle modern gastronomi anlayışına uygun hâle getirilerek dekonstitüye (modern) sunum teknikleriyle şık ve yenilikçi bir şekilde servis edilebilir. Bu yaklaşım, geleneksel tariflerin çağdaş mutfak teknikleriyle harmanlanmasını sağlayarak hem yerel hem de uluslararası ziyaretçilere farklı bir deneyim sunabilir. Tüm bu adımlar, Çorum'un zengin gastronomi mirasını ortaya çıkararak ilin ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlığını artıracak hem turizmi hem de yerel ekonomiyi güçlendirecektir.

9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma

Çorum'un tarihî, doğal, gastronomik ve kültürel zenginliklerinin bütüncül bir yaklaşımla tanıtılması amacıyla ilin turistik unsurlarını bir araya getiren, kapsamlı bir dijital platform oluşturulması, bölgenin tanıtım ve pazarlama stratejileri açısından önemli bir adım olacaktır. Bu platformun, mobil uygulama olarak geliştirilerek İngilizce başta olmak üzere Korece, Almanca, Fransızca gibi farklı dillerde hizmet vermesi hedeflenebilir. Platform, Hattuşa Antik Kenti, Alacahöyük ve Şapinuva gibi tarihî ören yerleri ile müzeler, doğal alanlar, termal kaynaklar ve gastronomik değerler hakkında bilgilendirici ve yönlendirici içerikler sunarak ziyaretçilere kapsamlı bir rehberlik sağlayabilir. Ayrıca *Çorum Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası* kapsamında, Çorum ve Hattuşa müzelerinin yer aldığı Sanal Müze Platformu'na Alacahöyük Müzesi ve Şapinuva Ören Yeri'nin eklenmesi, dijital turizm alanında önemli bir adım olacaktır. Bu tür uygulamalar, özellikle çevrim içi ziyaretçi deneyimlerini artırarak turizmin dijital dönüşümüne katkı sunacaktır.

Sürdürülebilir ulaşım ve çevre dostu çözümler kapsamında, şehir genelinde elektrikli araçlar için şarj istasyonlarının yaygınlaştırılması hem çevresel sürdürülebilirliği hem de ziyaretçilerin ulaşım seçeneklerini destekleyecektir. Çorum'daki tarihî yapıların hikâyelerine dair bilgilerin, bu yapıların girişlerine yerleştirilecek QR kodlar aracılığıyla mobil cihazlarla erişilebilir hâle getirilmesi önerilmektedir. Örneğin, Hattuşa, Alacahöyük ve Şapinuva gibi bölgelerde dijital yönlendirmelerin kullanılması, ziyaretçilere daha interaktif bir deneyim sunacaktır.

Çorum'un turistik değerlerini bir arada sunacak, kapsamlı bir dijital rehber uygulaması da geliştirilebilir. Bu uygulama, ilin tarihî, kültürel, gastronomik ve doğal zenginliklerini restoranlar, oteller ve festival alanları gibi unsurlarla entegre ederek kullanıcıların hızlı ve kolay bir şekilde bilgiye erişmesini sağlayabilir. Ayrıca bisiklet, yürüyüş ve otomobil gibi farklı ulaşım türlerine uygun rotalar sunularak gezginlerin bireysel ihtiyaçlarına hitap edilebilir. Çorum'un mevcut ulaşım programlarının bu dijital platforma entegre edilmesi, toplu taşıma seçeneklerinin yerli ve yabancı turistler tarafından kolayca kullanılmasını mümkün kılacaktır. "Go Çorum" uygulamasının güncellenmesi ve detaylandırılması ile gezilecek rotaların uygulanabilirliği artırılabilir ve ilin turistik potansiyeli daha etkin bir şekilde pazarlanabilir.

Coğrafi bilgi sistemleri (CBS) kullanılarak Çorum Merkez ve ilçelerindeki turistik yerlerle bu yerlere bir, iki ve üç saatlik mesafedeki diğer illerin turistik alanlarını içeren, dinamik turistik rotalar oluşturulabilir. Ayrıca Kültür Yolu Projesi kapsamında sesli rehber uygulamalarının devreye sokulması, ziyaretçilere daha kapsamlı ve etkileşimli bir deneyim sunarak ilin tanıtımına katkı sağlayabilir. Tüm bu dijital ve yenilikçi stratejiler, Çorum'un turistik cazibesini artırarak ulusal ve uluslararası düzeyde daha geniş kitlelere tanıtılmasına olanak tanıyacaktır.

Tüm bu öneriler Go Türkiye, Gezsen Çorum gibi platformlara veri oluşturacak şekilde tasarlanmalıdır. Bu kapsamda ulusal olarak tanıtımlar yapan Go Türkiye ve Gezsen Türkiye, Çorum'a özel olarak hazırlanmış Go Çorum ve Gezsen Çorum platformları ve sosyal medya hesapları farklı dillerde de hizmet vererek büyük kitlelere ulaşmaya katkı sağlamaktadır.

10. Tematik Rotalar Geliştirme

Tarih, Kültür ve Doğa Temalı Bisiklet Rotası: Çorum ilinde bisiklet yolları ve parkurları, doğa ve kültür temalarını bir araya getirerek bisiklet severlere kapsamlı bir keşif imkânı sunmaktadır. Şehir merkezinde yer alan 16.715 metre uzunluğundaki bisiklet yolu, kent içi ulaşımında bisiklet kullanımını teşvik ederek sürdürülebilir ulaşım çözümlerine katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra doğa ve kültür odaklı uzun mesafeli parkurlar, Çorum'un tarihî ve doğal zenginliklerini pedal çevirerek deneyimleme fırsatı sunmaktadır. Hitit Yolu Yürüyüş ve Bisiklet Parkurları, toplam 406 kilometre uzunluğunda olup UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Hattuşa, Alacahöyük ve Şapinuva gibi antik kentleri kapsayan, altı dağ bisikleti rotasından oluşmaktadır. Bu güzergâhlar, bölgenin kültürel mirasının doğayla bütünleşmiş bir biçimde keşfedilmesine olanak tanımaktadır. Diğer bir önemli güzergâh olan Kızılırmak Havzası Gastronomi Yürüyüş ve Bisiklet Yolu ise toplam 606 kilometrelik uzunluğa ve yedi dağ bisikleti rotasına sahiptir. Kızılırmak Nehri boyunca uzanan bu rota, doğal peyzajın yanı sıra bölgenin gastronomik değerlerini ön plana çıkararak ziyaretçilere unutulmaz bir deneyim sunmaktadır. Çorum'daki bu bisiklet yolları ve parkurları, sürdürülebilir turizme katkıda bulunurken bölgenin doğal, kültürel ve tarihsel değerlerini bisiklet turizmi ile entegre etmektedir. Bu kapsamda kent merkezinde eserler ve turistik çekim unsurlarını kapsayan bir rota oluşturulabilir. Millet Bahçesi-Hıdırlık-Çorum Müzesi-Çorum Kalesi-Saat Kulesi-Veli Paşa Hanı-Ulu Camii Mevlevihane-Bedesten-Kadeş Meydanı-Çomar Barajı olacak şekilde toplam mesafesi 25-30 kilometre, zorluk seviyesi orta düzeyde olan bir rota düzenlenebilir.

Kızılırmak Havzası Çorum Gastronomi ve Yürüyüş Yolu: Kızılırmak Havzası Gastronomi ve Yürüyüş Yolu, Türkiye'de bir ilk olarak 2011 yılında başlatılan çalışmalar neticesinde hayata geçirilmiştir. Bu rota, Kızılırmak Havzası boyunca uzanarak doğal güzellikleri, tarihî mekânları, unutulmaya yüz tutmuş kültürel değerleri, yöreye özgü el sanatlarını ve yerel gastronomi deneyimlerini bir araya getiren, özgün bir turizm deneyimi sunmaktadır. Kızılırmak Havzası Gastronomi ve Yürüyüş Yolu, toplamda 305 kilometrelik bir uzunluğa sahip olup 25 ana parkur ve alternatif güzergâhlarla desteklenmiştir. Ayrıca Kırşehir'deki Hirfanlı Barajı'ndan başlayarak Kırıkkale, Ankara, Çankırı, Çorum, Sinop ve Samsun illerinden geçen "Manzaralı Araç Yolu" rotası 702 kilometrelik uzunluğu ile dikkat çekmektedir. Bu güzergâh, bisiklet rotaları ve araç yollarıyla entegre bir şekilde düzenlenerek aynı zamanda cip safari etkinliklerine de olanak sağlamaktadır.

Güzergâh üzerindeki yön tabelaları, rehber kitaplar ve GPS koordinatları gibi bilgi araçları ile desteklenmiş olmasına rağmen mevcut internet sitesinin aktif olmaması ve tabelaların yenilenmesi gerekliliği gibi bazı eksiklikler bulunmaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi, rotanın sürdürülebilir bir turizm ürünü olarak değerini artıracaktır. Ayrıca farklı zorluk seviyelerine (başlangıç, orta, ileri) göre düzenlenecek bisiklet ve yürüyüş rotaları, çeşitli kullanıcı gruplarına hitap etme potansiyeline sahiptir.

Bölgeye özgü flora ve fauna ile çevre koruma konularında bilgilendirme panolarının yerleştirilmesi ve mobil uygulamalar üzerinden rota durakları hakkında bilgi verilmesi önerilmektedir. Ayrıca QR kodlar aracılığıyla kullanıcıların yemek tarifleri, hikâyeler ve rezervasyon sistemlerine erişmesi sağlanabilir. Her durakta yerel ürünlerin hikâyesi, üretim süreçleri ve tarihi hakkında bilgilendirici panolar yerleştirilmeli; gastronomik kimliği öne çıkaracak yerel üreticiler, restoranlar, pazarlar ve atölyeler bir araya getirilmelidir.

Bu bağlamda, tadım etkinlikleri, yemek pişirme atölyeleri ve yerel üretim süreçlerine katılım gibi aktivitelerin düzenlenmesi, ziyaretçilerin yerel mutfak deneyimini daha derinlemesine yaşayabilmelerine olanak tanıyacaktır. Ürün çeşitliliği, sezonluk lezzetler ve yerel mutfaklara erişim kolaylığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanı sıra gece pazarları ve temalı festivaller gibi etkinliklerle ziyaretçi ilgisi artırılabilir. Bu öneriler doğrultusunda, Kızılırmak Havzası Gastronomi ve Yürüyüş Yolu, bölgesel kalkınma ve sürdürülebilir turizm hedefleri açısından büyük bir potansiyel taşımaktadır.

Hitit Yolu Yürüyüş ve Bisiklet Rotası: Hitit Yürüyüş Yolu, Anadolu'nun zengin tarihî ve kültürel mirasını doğal güzelliklerle buluşturarak turizm alanında farkındalık yaratmayı amaçlayan, önemli bir projedir. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Hattuşa, Alacahöyük ve Şapinuva üçgeninde eski göç yolları ve kervan güzergâhlarını birleştiren rota, 236 kilometrelik işaretlenmiş alanı ve alternatif güzergâhlarla birlikte toplam 385 kilometrelik uzunluğu ile dikkat çekmektedir. Rota, ayrıca 406 kilometrelik altı dağ bisikleti parkurunu da içermektedir. Hitit Yolu, günübirlik kısa rotalar, kamplı uzun rotalar ve bisiklet parkurlarından oluşan bir yapıya sahiptir ve Boğazkale, Hattuşa, Şapinuva, Alacahöyük, Alaca Çayı Vadisi ve İncesu Kanyonu gibi doğal ve tarihî alanları kapsamaktadır.

Bölge, yürüyüş ve bisiklet etkinliklerinin yanı sıra kaya tırmanışı, kanyoning, foto safari, karavan ve kampçılık gibi aktivitelerle de zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Ancak rotaların etkin kullanımı için mevcut kırmızı-beyaz ve sarı-yeşil tabelaların yenilenmesi, detaylı mesafe ve zorluk bilgilerini içeren tabelaların eklenmesi gerekmektedir. Rotalar boyunca su kaynakları, dinlenme noktaları ve kamp alanları oluşturulmalı; kamp alanlarının doğayla uyumlu, güvenli ve doğa dostu bir şekilde tasarlanması sağlanmalıdır. Ayrıca karavan park alanları inşa edilerek elektrik, su ve atık yönetimi gibi temel hizmetler sunulmalıdır.

Güzergâhların tanıtımı için dijital haritalar ve GPS destekli mobil uygulamaların geliştirilmesi, sanal turlar ve drone görüntüleri ile desteklenmesi önerilmektedir. Kullanıcı deneyimini artırmak için rota boyunca bisiklet tamir istasyonları, dinlenme alanları, çeşmeler, atık kutuları ve güvenlik noktaları yerleştirilmelidir. Zorluk seviyelerine göre farklı gruplara hitap eden rotalar belirlenmeli, rota başlangıç ve bitiş noktalarında bisiklet kiralama hizmetleri sağlanmalıdır. Ayrıca bölgenin gastronomik kimliğini vurgulayan etkinlikler, temalı festivaller, tadım etkinlikleri ve yemek pişirme atölyeleri düzenlenebilir.

Projenin sürdürülebilirliği için çevre dostu malzemeler kullanılarak rotaların düzenlenmesi, yerel halkın turizm ve güvenlik konusunda bilinçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Hitit Yolu'nun etkili tanıtımı için sosyal medya platformlarında aktif bir strateji benimsenmeli, rota boyunca Hitit Dönemi'ne ait temalı sergiler ve replikalarla tarihî bağlam güçlendirilmelidir. Bu iyileştirmeler, bölgenin hem yerel halk hem de turistler için çekici ve erişilebilir bir destinasyon hâline gelmesini sağlayacaktır.

İnanç Turizmi Rotası: Çorum ili, inanç turizmi açısından Türkiye'nin önemli merkezlerinden biri olup, zengin manevi ve tarihî mirasıyla ziyaretçilere derin bir deneyim sunmaktadır. Şehirdeki en

dikkat çekici inanç turizmi noktalarından biri, Çorum Merkez’de yer alan Hıdırlık ve bünyesindeki türbelerdir. Hıdırlık, İslam tarihinin erken dönemlerine ışık tutan Süheyb-i Rumi, Ubeyd Gazi ve Kerebi Gazi makamlarını barındırmaktadır. Süheyb-i Rumi’nin sahabe olduğu rivayet edilmekte ve adalet, cesaret ile sabrın sembolü olarak İslam tarihindeki önemi vurgulanmaktadır. Ubeyd Gazi ve Kerebi Gazi de Anadolu’nun İslamlaşma sürecinde önemli roller üstlenen şahsiyetler olarak bilinmektedir. Manevi atmosferi, yeşil alanları ve türbelerle harmanlanmış doğal dokusuyla ziyaretçilerine huzur dolu bir ortam sunmaktadır.

Şehirdeki diğer önemli bir inanç merkezi ise Elvan Çelebi Türbesi’dir. 14. yüzyılda yaşamış olan Elvan Çelebi, Alevi-Bektaşî kültürünün önde gelen isimlerinden biridir. Babası Muhlis Paşa ile birlikte Anadolu’da inancın yayılmasında önemli bir rol üstlenmiş, türbesi ise hem tarihsel hem de manevi bir odak noktası hâline gelmiştir. Ziyaretçilerin yoğun ilgisini çeken bu türbe, özellikle Bektaşî kültürüne ilgi duyanlar için büyük anlam taşımaktadır.

Koyun Baba Türbesi, Çorum’un Osmaniye ilçesinde, Kızılırmak’ın kıyısında yer almaktadır. Osmanlı Dönemi’nde yaşamış bir Bektaşî dervişi olan Koyun Baba’nın türbesi, manevi huzurun yanı sıra tarihî bir köprüyle çevrili doğal güzellikleri de ziyaretçilere sunmaktadır. Koyun Baba’nın yaşamı ve öğretileri, manevi değerlerin derinliğini anlamak isteyenler için ilgi çekici bir keşif noktasıdır. Anadolu’nun İslamlaşma sürecinde önemli bir rol oynayan Hüseyin Gazi Türbesi, rotanın bir diğer dikkate değer durağıdır. Hüseyin Gazi, halk arasında büyük saygı gören ve dinî kimliğiyle bölgeye önemli bir miras bırakan bir şahsiyettir. Türbesi, manevi anlamda ziyaretçilerine huzur verirken çevresindeki doğal güzellikler de ziyaretçilere görsel bir şölen sunmaktadır.

Bir diğer manevi merkez olan Abdalata Türbesi, Bektaşî geleneğinde önemli bir yere sahip bir dervişe adanmıştır. Türbe, manevi huzurun yanı sıra ziyaretçilerine tarih ve inanç arasında bir köprü sunmaktadır. Abdalata’nın hikâyesi ve halk üzerindeki etkisi, rehber eşliğinde aktarıldığında ziyaretçilere daha derin bir bağlanma fırsatı sunmaktadır. Bu kapsamda Hıdırlık Camii ve türbeleri-Elvan Çelebi Türbesi-Koyun Baba Türbesi-Abdal Ata Türbesi-Hüseyin Gazi Türbesi inanç turizm rotası oluşturulabilir.

11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma

Çorum, doğal ve tarihî değerleriyle kent peyzajı ve rekreatif alanların artırılmasında önemli bir potansiyele sahiptir. Kentte bulunan 255 park, çocuk oyun alanları, spor sahaları, bisiklet ve yürüyüş yolları ile fitness alanları halkın sosyal ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Özellikle Kent Park, yapay gölü, çocuk parkları, kamelyaları, bisiklet yolları, yiyecek-içecek işletmeleri, deniz bisikleti, plaj voleybolu, tenis, basketbol ve futbol sahalarıyla hem yerel halk hem de turistler için cazibe merkezi hâline gelmiştir. Bu gibi alanların daha da geliştirilmesi, Çorum’un rekreatif cazibesini artıracaktır.

Sıklık ve Çatak tabiat parkları ile Çorum Obası, doğayla iç içe zaman geçirmek isteyenler için ideal alanlardır. Bu bölgelerde yürüyüş rotalarının genişletilmesi, bisiklet yollarının eklenmesi, doğa eğitim alanlarının oluşturulması ve bungalov evleri, otopark, seyir terası gibi altyapıların geliştirilmesi önerilmektedir. Sıklık ve Çatak tabiat parklarının A tipi mesire yeri statüsü kazandırılması da önemlidir. Çorum Obası’nın haftanın her günü hizmet verebilir hâle getirilmesi, temel ihtiyaçlara yönelik ünitelerin artırılması (örneğin, tuvalet, yiyecek-içecek hizmetleri) önem taşımaktadır. Çatak Tabiat Parkı’na kuş gözlem kuleleri, piknik alanları ve fotoğrafçılık rotaları eklenebilir. Ayrıca özçekim noktaları ve “Instagrammable” alanların belirlenmesi, görsel cazibeyi artıracaktır.

Kent merkezinde Veli Paşa Hanı gibi tarihî yerlerde ziyaretçi yönetimi için taşıma kapasitesinin belirlenmesi ve galoş kullanımının zorunlu hâle getirilmesi, bu alanların korunması açısından önemlidir. Çorum’un tarihî ve turistik yerlerini içeren bir turizm haritası oluşturulması, bu

noktaların harita uygulamalarında işaretlenmesi ve farklı dillerde tanıtım sağlayan QR kod uygulamaları, turistlere rehberlik edebilir.

Çorum'da, Pir Baba Çamlığı içerisinde yer alan ve 27 dükkândan oluşan Sanat Sokağı, el sanatları, hediyelik eşya gibi ürünlerin satışının gerçekleştirildiği bir alandır. Ancak mevcut konumu nedeniyle yeterli düzeyde ziyaretçi çekememekte ve sahip olduğu potansiyeli tam anlamıyla değerlendirememektedir. Bu bağlamda, Sanat Sokağı'nın kent meydanına taşınması önerilmektedir. Bu düzenleme, sokağın bilinirliğini artırarak daha geniş bir ziyaretçi kitlesine ulaşmasını sağlayabilir. Ayrıca kent meydanındaki diğer turistik ürünlerle entegre edilmesi, bölgenin cazibesini artırarak turizm açısından daha işlevsel bir hâle gelmesine katkıda bulunacaktır. Tarihî Kültür Yolu Projesi güzergâhında yer alan Yazma Eserler Kütüphanesi, Tarihî Ulu Camii, Güpür Hamamı, Dikiciler Arastası, Taşhan, Çöplü Arastası, Saat Kulesi, Tarihî Belediye Binası, Ali Paşa Hamamı, Veli Paşa Hanı ve kilise gibi yapıların çevresinde yürüyüş yolları, tretuar düzenlemeleri ve uygun ışıklandırmalar ile estetik bir görünüm sağlanmalıdır. Bu binaların dış cephe restorasyonları, zemin döşemeleri ve oturma alanlarının iyileştirilmesi, tarihî dokuyu koruyarak turistik çekiciliği artıracaktır.

Çorum Kalesi çevresinde yürüyüş yollarının oluşturulması ve interaktif deneyim alanları gibi uygulamalar, ziyaretçilerin kent tarihini daha etkileyici bir şekilde keşfetmelerine olanak tanıyabilir. Şehir genelinde otopark kapasitesinin artırılması ve yayalaştırma projelerine öncelik verilmesi, ziyaretçilerin deneyimini daha konforlu hâle getirecektir. Teknolojik uygulamaların da turizmde kullanımı, örneğin artırılmış gerçeklik ile Hitit Dönemi'ne ait sanal turlar sunulması, tarihî ve kültürel mirasın etkileyici bir şekilde sunulmasına katkıda bulunabilir. Bu tür düzenlemeler, Çorum'un rekreatif ve turistik cazibesini artırarak hem yerel halkın yaşam kalitesini hem de turistlerin deneyimlerini olumlu yönde geliştirecektir.

12. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma

Turizm sektörü, sadece turistik yerleri ziyaret etmek değil, bu turistik yerlerde benzersiz deneyimler yaşamak isteyen gezginlere hitap eden bir şekle dönüşmüştür. Çorum, sahip olduğu tarihî, kültürel ve doğal mirasıyla bu talebi karşılayabilecek bir destinasyon olarak ön plana çıkmaktadır. Kentin turizm potansiyelini artırmak ve sürdürülebilir turizm için bir yol haritası oluşturmak adına, deneyim odaklı uygulamalarla turistik ürün çeşitlenmesine gidilmelidir. Çorum'un en önemli turistik değerlerinden biri olan Hattuşaş ve Alacahöyük ören yerleri, Hitit medeniyetinin derin izlerini taşımaktadır. Bu alanlarda, turistlerin arkeolojik çalışmalara katılabileceği deneyim merkezleri kurulabilir. Ören yerlerindeki kazılardan çıkarılan eserleri temizleme ve arkeologların rehberliğinde bulguları analiz etme gibi aktiviteler, ziyaretçilerin tarihle doğrudan bağlantı kurmasını sağlamaktadır. Hitit Dönemi'ni yansıtan artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) teknolojileri kullanılabilir. Bu yöntemlerle, Hitit Dönemi'ndeki saray yaşamı, dinî ritüeller ve günlük hayat canlandırılarak turistlere etkileyici bir zaman yolculuğu sunulabilir. Doğa turizmi açısından bakıldığında ise İncesu Kanyonu'nda rehberli yürüyüşler ve doğa fotoğrafçılığı etkinlikleri düzenlenebilir. Alacahöyük Ören Yeri'nde ise tarih ve doğayı birleştiren uygulamalar kapsamında arkeopark kurularak Hititler Dönemi'ne ait tarım ve su yönetimi uygulamaları deneyimletilebilir. Geleneksel bir Hitit düğünü canlandırması, Çorum'un zengin kültürel mirasını tanıtmaya açısından önem arz etmektedir. Hitit kıyafetleri, döneme özgü müzikler ve ritüeller eşliğinde düzenlenecek bu tür etkinlikler, tarih ve eğlenceyi bir araya getirerek ziyaretçilerin unutamayacağı bir deneyim yaşatabilir. Şehrin köklü zanaat geleneği de deneyimsel turizm için önemli bir alan oluşturmaktadır. Bakırcılık atölyelerinde turistler, bu el sanatını öğrenebilir ve kendi bakır tasarımlarını yapabilir. Çorum'un ünlü leblebisi de turizmin bir parçası hâline getirilebilir. Leblebi üretim süreçlerine dâhil

olan ziyaretçiler, kendi ürünlerini hazırlama ve bu sürecin keyfini yaşama fırsatı bulabilir. Çorum mutfağının eşsiz tatları, gastronomi turizmi için büyük bir potansiyel taşımaktadır. Hitit mutfağından esinlenen tariflerin de dâhil edildiği yemek atölyeleri, ziyaretçilere hem eğitici hem de eğlenceli bir deneyim sunabilir. Bu tür etkinlikler, turistlere yalnızca bir yemeği değil, o yemeğin kültürel arka planını da tanıtarak kalıcı bir iz bırakabilir. Şehrin folklorik değerleri, müzik ve dans gösterileriyle tanıtılabilir. Türkü geceleri ve halk dansı etkinlikleri düzenlenerek hem yerel kültürün yaşatılması hem de turistlere keyifli bir ortam sunulması sağlanabilir. Bu tür etkinlikler, şehrin özgün kimliğini ön plana çıkararak Çorum'u turistik bir cazibe merkezi hâline getirebilir. Çorum, sahip olduğu zengin tarihi, eşsiz doğal güzellikleri ve köklü kültürel mirasıyla, ziyaretçilerine sadece bir gezi değil, unutulmaz bir deneyim yaşatabilecek bir şehirdir. Doğa, tarih, kültür ve teknolojiyi bir araya getiren bu tür projeler, şehrin turizm potansiyelini artırırken aynı zamanda ziyaretçiler için sürdürülebilir ve benzersiz bir deneyim sunacaktır.

13. Nitelikli Hediye Eşya Envanterini Geliştirme

Çorum, tarihî, kültürel ve gastronomik zenginlikleriyle dikkat çeken bir kent konumundadır. Bu zenginlikleri yansıtan nitelikli hediye eşya envanterinin geliştirilmesi, kente gelen turistlerin hatıra olarak alabileceği anlamlı ve özgün ürünlerin artırılması adına önemlidir. Çorum'a özgü hediye eşyaları, sadece şehrin değerlerini tanıtmakla kalmayıp aynı zamanda turistlerin Çorum'a dair unutulmaz anılar biriktirmelerine olanak tanıyacaktır. Çorum'un en önemli el sanatlarından biri olan bakır işçiliği, kente özgü hediye eşya üretiminde öne çıkmaktadır. Çorum'daki bakır ustalarının yaptığı bakırdan yapılmış Hitit figürleri, heykeller, takılar ve dekoratif objeler gibi ürünler hem şehri tanıttıkları hem de turistlerin ilgisini çekecek nitelikli hediye eşyaları arasında yer alabilir. Hitit motifleriyle süslenmiş bakır tablolar, kupalar, biblo ve anahtarlıklar gibi ürünler, şehri hatırlatacak anlamlı hediyeler olarak öne çıkabilir. Çorum'un gastronomik zenginlikleri, şehri ziyaret eden turistler için önemli hediye eşya seçenekleri sunmaktadır. Leblebi, pirinç, kargı tulumu gibi yöresel gıda ürünleri, şehri hatırlatan pratik ve anlamlı hediyeler olarak paketlenabilir. Ayrıca ceviz gibi yerel ürünler de gastronomik hediye eşyaları arasında yer alabilir. Çorum baklavası, incecik açılmış yufkaları, kaliteli tereyağı ve özel iç harcıyla öne çıkar. Çorum'un kendine has baklavası, özellikle tatlı severler için mükemmel bir hediye alternatifi sunabilir. Baklavanın yapımında kullanılan malzemeler ve tarifin geleneksel yöntemlere dayanması, bu lezzeti özel kılar. Çorum baklavası, şık ambalajlarla paketlenerek hediye eşyası olarak sunulabilir. Bu tür hediye eşyaları, Çorum'un geleneksel mutfak kültürünü tanıtarak turistlerin ilgisini çekebilir. Minyatürleştirilmiş tarihî yapılar, Çorum'un tarihî ve kültürel mirasını yansıtan, özgün hediye eşyası olarak öne çıkacaktır. Özellikle Hattuşaş Antik Kenti veya Alacahöyük gibi tarihî yapıları temsil eden küçük ahşap modeller veya hediye eşyaları, şehri tanıttıkları anlamlı ürünler olabilir. Kargı bezi, Çorum'un Kargı ilçesinde üretilen, geleneksel dokuma teknikleriyle hazırlanmış ve özellikle geleneksel kıyafetlerde ve ev tekstilinde kullanılan bir çeşit bezi ifade eder. Kargı bezi, el işçiliğiyle dokunduğu için her bir parça benzersizdir ve yüksek kaliteli bir hediye eşyası olarak sunulabilir. Bu bezden yapılmış şallar, örtüler, örtü setleri, yastık kılıfları veya duvar dekorları gibi ürünler, ziyaretçilere hem estetik hem de fonksiyonel hediyeler sunulabilir. Bu ürünlerin üzerine Çorum'a özgü motifler, Hitit temalı desenler veya geleneksel nakışlar işlenerek hem şehrin kültürel mirası hem de özgünlüğü vurgulanabilir. Bu tür hediye eşyaları, ziyaretçilerin Çorum'daki tarihî yerleri hatırlamalarını sağlayacak ve şehri tanıtmalarına katkıda bulunacaktır. Çorum'a özgü hediye eşyası çeşitlerinin etkili bir şekilde pazarlanabilmesi için ambalajlama oldukça önemli bir unsurdur. Hediye eşyalarının, Hitit temalı veya Çorum'a özgü motiflerle bezenmiş, kaliteli ambalajlarla sunulması, turistlerin satın aldıkları ürünleri hatırlamalarını sağlamak için etkili olacaktır. Bambu ve doğal malzemeler kullanılarak üretilen ambalajlar, çevre dostu olmasının yanı sıra şehri simgeleyen detaylarla süslenerek hediye eşyalarının daha çekici hâle gelmesini sağlayabilir.

Çorum'a özgü hediyeliklerin, çevrim içi platformlarda satışa sunulması faydalı olacaktır. Bu sayede hem yerel hem de uluslararası pazarda tanınırlığı artırılabilir. Çevrim içi satış ve pazarlama kanalları, ürünlerin daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlar ve şehri tanıtmada büyük bir fırsat sunar. Geleneksel el sanatları ürünlerinin yaşatılması için eğitim atölyeleri düzenlenebilir. Bu atölyelerde, turistler Çorum'un geleneksel zanaatlarını öğrenebilir ve kendilerine özel hediyelikler yapabilirler. Böylece hem turistlerin şehre olan bağlılıkları artar hem de unutulmaya yüz tutmuş zanaatların korunması sağlanır. Çorum'daki geleneksel el sanatlarının gelecek nesillere aktarılması, bu tür eğitim atölyeleriyle desteklenebilir. Çorum, sahip olduğu tarihî ve kültürel mirasıyla benzersiz hediyelik eşya seçenekleri sunarak şehri ziyaret eden turistlere unutulmaz anılar bırakabilir. Bu öneriler hem geleneksel el sanatlarının korunmasına hem de Çorum'un tanıtımına önemli katkılar sağlayacaktır.

14. Hitit Düğünü Etkinlik Turizmi Kapsamında Geliştirme

Hitit düğünü etkinliği kapsamında, İnandıktepe kazılarında ele geçirilen ve üzerinde dört friz hâlinde kabartmalar bulunan İnandık Vazosu'ndan ilham alınarak özgün bir gece eğlencesi organizasyonu planlanabilir. Bu organizasyon, Hitit Dönemi'ne ait sosyokültürel değerleri tanıtmayı hedefleyen bir etkinlik olarak, iki Hitit gencinin tanışma sürecinden düğün ritüeline kadar uzanan süreci canlandıracak bir temayı içermelidir. İnandık Vazosu, 1966 yılında Çorum'un Boğazkale ilçesine yaklaşık 20 kilometre mesafede yer alan İnandıktepe Höyüğü'nde yapılan kazılarda keşfedilmiş olup Eski Hitit Dönemi'ne (MÖ 16. yüzyıl) tarihlendirilmektedir. Seramikten yapılmış yaklaşık bir metre yüksekliğindeki bu arkeolojik eser, Hititlerin dinî törenleri, sanat anlayışı ve gündelik yaşamına dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Gece etkinliğinin dekorasyonunda, büyük bir İnandık Vazosu maketi odak noktası olarak kullanılabilir ve bu maket ışıklandırılarak mekâna dikkat çekici bir görünüm kazandırılabilir. Mekânın loş ışıklarla ve meşalelerle aydınlatılması, ziyaretçiler için mistik bir atmosfer yaratacaktır. İnandık Vazosu üzerindeki tören figürlerinden esinlenilerek özel bir düğün ritüeli tasarlanabilir. Bu ritüelde, gelin ve damadın sembolik bir törenle bir araya getirildiği bir canlandırma yapılabilir. Davetiye tasarımlarında Hitit çivi yazısı stiline yer verilmesi, etkinliğin temasını güçlendirecek bir detay olacaktır. Ayrıca konuklara hediye olarak küçük İnandık Vazosu replikaları dağıtılabilir.

Yemek sunumları, ahşap, taş ve seramik tabaklar gibi doğal malzemelerle yapılabilir ve Hitit mutfağından esinlenerek buğday, bal, hurma ve üzüm gibi malzemelerle hazırlanan özel lezzetler ikram edilebilir. Etkinlik boyunca Hitit müziğini yansıtan flüt ve arp gibi enstrümanlarla canlı performanslar gerçekleştirilebilir. Düğün eğlencesi, Hitit Dönemi'ne ait dans figürlerini içeren geleneksel dans gösterileriyle zenginleştirilebilir. Gelin ve damat için Hitit kıyafetlerini anımsatan antik desenli ve işlemeli kostümler tasarlanabilir, misafirlere de Antik Dönem'i yansıtan kıyafetlerle katılmaları istenebilir. Alternatif olarak etkinlik sırasında Hitit motifli taçlar veya bilezikler gibi aksesuarlar dağıtılabilir.

Dekorasyonda, taş, kerpiç ve ahşap gibi Hitit Dönemi'ne özgü malzemeler kullanılarak dönemin atmosferi yeniden canlandırılabilir. Masalarda İnandık Vazosu'nun minyatür kopyaları süsleme unsuru olarak değerlendirilebilir. Ayrıca vazonun üzerindeki motifler dekorasyonun diğer unsurlarına işlenerek etkinliğin tematik uyumu artırılabilir. Tören sırasında, Hitit tören danslarını canlandıran bir performans grubu sahne alabilir. Bu gibi unsurlar, ziyaretçilere hem eğlenceli hem de kültürel açıdan zengin bir deneyim sunarak etkinliğin turistik cazibesini artıracaktır.

15. Kargı, Boğazkale, İskilip ve Ortaköy İlçelerinin Sakin Şehir (Cittaslow) Potansiyelini Değerlendirme

Çorum'da sakin şehir (Cittaslow) kriterlerine uygun olabilecek ilçeler, doğası, kültürel değerleri ve sakin yaşam tarzıyla ön plana çıkan yerlerdir. Cittaslow Ağı'na katılmak için ilçelerin doğal çevre, yerel kültür, sürdürülebilirlik, geleneksel yaşam biçimi ve özgün kimliklerini koruma gibi 72 kriter uyması gerekir. Kargı ilçesinin en önemli turistik alanlarından biri olan Kargı Yaylası, yeşil doğası ve serin havasıyla hem yerel halk hem de ziyaretçiler için ideal bir dinlenme alanıdır. Yaylada düzenlenen festivaller, ekoturizm faaliyetleri ve Kızılırmak Havzası Gastronomi ve Yürüyüş Yolu rotalarından 162 kilometrelik bisiklet yolu ve 108 kilometrelik yürüyüş yolunun tespit ve işaretlemelerinin yapılmış olması, sakin şehir kriterlerine katkı sağlamaktadır. Osmanlı ve Selçuklu dönemlerinden kalan mimari eserleri, ilçenin geleneksel yöntemlerle üretilen, ünlü tulum peyniri ve Kargı tarhanası ile sızık kebabı gastronomi turizmi açısından güçlü bir değer taşımaktadır.

UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde bulunan Hattuşa Antik Kenti, Boğazkale'nin dünya çapında tanınan bir kültürel merkez olmasını sağlamaktadır. Tarihî derinlik, sakin şehir kimliği ile uyumlu bir fırsat sunmaktadır. Boğazkale'nin nüfusu oldukça azdır ve bu da sürdürülebilir bir yaşam için ideal ortam sunmaktadır. Tarihî alanları çevreleyen doğa, sakin şehir için gerekli olan huzurlu atmosferi sağlamaktadır.

Ortaköy ilçesi İncesu Kanyonu gibi doğal alanları ile ekoturizm ve doğa sporları için uygun ortam sunmaktadır. Şapınuva gibi Hitit Dönemi'ne ait tarihî yerleşimlerinin ilçede olması, kültürel turizm açısından büyük bir avantaj oluşturmaktadır. İlçenin düşük nüfus yoğunluğu ve kırsal yaşam tarzı, sakin şehir potansiyelini artırmaktadır.

İskilip ilçesi Osmanlı ve Selçuklu dönemlerinden kalan mimari eserleri, geleneksel Türk evleri ve İskilip Kalesi ile dikkat çekici tarihî doku ve kültürel zenginliklere sahiptir. Sessiz ve huzurlu bir doğaya sahip olan İskilip, sakin bir yaşam için ideal bir ortam sunmaktadır. İskilip dolması gastronomi turizminde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca geleneksel el sanatları, özellikle ahşap oyma, ilçeyi benzersiz kılmaktadır.

16. Şapınuva Kazı Alanına Ören Yeri Statüsü Kazandırma

Şapınuva, Hitit İmparatorluğu'nun siyasi ve dinî başkentlerinden biri olarak kabul edilen, önemli bir yerleşimdir. 1990'lardan bu yana devam eden kazılar sonucunda, bölgede idari binalar, kutsal yapılar ve çok sayıda çivi yazılı tablet ortaya çıkarılmıştır. Bu tabletler, Hititlerin dinî, ticari ve idari faaliyetlerine dair değerli bilgiler sunmaktadır. Kelkit Vadisi'nin son noktasında yer alan ve antik yollar üzerinde bulunan Şapınuva, Hititler için stratejik bir lojistik merkez olmuştur.

Şapınuva'nın ören yeri statüsü kazanması, alanın yasal koruma altına alınmasını sağlayarak arkeolojik mirasın korunmasına ve zarar görmesinin önlenmesine katkıda bulunacaktır. Aynı zamanda, yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekerek turizmi canlandırarak bir merkez hâline gelmesi mümkündür. Bu süreçte, arkeolojik eserlerin sergilenmesi ve korunması amacıyla müze ya da açık hava sergi alanlarının oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca ziyaretçi sayısını artırmak için bölgenin düzenli bir şekilde tanıtılması ve turizm altyapısının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Ziyaretçilerin alana kolay ulaşımını sağlamak amacıyla yol ve ulaşım altyapısı iyileştirilmeli; ziyaretçi kabul noktaları, yürüyüş yolları, bilgilendirme tabelaları ve dinlenme alanları gibi gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Şapınuva, Hitit medeniyetinin önemli merkezlerinden biri olarak UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne aday gösterilerek uluslararası tanınırlık kazanabilir. Bu

tür adımlar, Şapinuva'yı hem bir kültürel miras hem de bir turizm destinasyonu olarak öne çıkaracaktır.

17. Budaközü Vadisi'nin Doğal ve Kültürel Zenginliğini Ortaya Çıkarma

Budaközü Vadisi, Çorum'un Boğazkale ilçesinde yer alması ve UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki Hattuşa Antik Kenti'ne yakınlığıyla öne çıkan, eşsiz bir doğa alanıdır. Hem doğaseverler hem de tarihe ilgi duyan ziyaretçiler için ideal bir destinasyon olan vadi, aynı zamanda Hitit Yolu'nun en dikkat çekici etaplarından birini oluşturur. Sahip olduğu doğal güzellikler ve kültürel miras, Budaközü Vadisi'ni bölge turizmi açısından önemli bir cazibe merkezi hâline getirmektedir.

Yaklaşık 6 kilometrelik yürüyüş parkuruyla dikkat çeken Budaközü Vadisi, Yazır Deresi boyunca uzanır ve ziyaretçilerine doğayla baş başa kalma fırsatı sunar. Vadideki asma köprüler, su geçişleri, mağaralar ve ahşap yürüyüş platformları, ziyaretçilere farklı aktiviteler ve görsel zenginlikler sunarak vadinin yalnızca bir yürüyüş alanı olmanın ötesine geçmesini sağlamıştır. Bu özellikler, Budaközü Vadisi'ni doğa fotoğrafçıları ve macera tutkunları için de cazip bir nokta hâline getirmektedir. Vadi, her mevsim sunduğu eşsiz manzaralarla ziyaretçilerini büyülemektedir. İlkbaharda canlanan yemyeşil doğası ve sonbaharda ortaya çıkan altın ve kahverengi tonları, unutulmaz bir görsel şölen sunar. Budaközü Vadisi'nde gerçekleştirilen yürüyüşler, Hattuşa Antik Kenti ve Yazılıkaya Açık Hava Tapınağı gibi tarihî mekânlarla birleştirilerek tarih ve doğayı buluşturan eşsiz bir rota oluşturur. 2011 yılında Çorum Valiliği tarafından hayata geçirilen "Güneş Kursunun İzinde" projesi kapsamında Budaközü Vadisi, Hitit Yolu'nun yürüyüş ve bisiklet parkurlarına dâhil edilmiştir. Bu proje, vadinin doğal ve kültürel değerlerini birleştirerek bölge turizminin sürdürülebilir gelişimini desteklemeyi hedeflemiştir. Bu çalışmalar sayesinde Budaközü Vadisi, yerli ve yabancı turistler için popüler bir destinasyon hâline gelmiştir.

Doğal güzellikleri, tarihî mirası ve sunduğu çeşitli turistik aktivitelerle Budaközü Vadisi, Çorum'un turizm potansiyelini artıran, önemli bir destinasyondur. Yürüyüş ve bisiklet rotalarıyla birlikte Hitit medeniyetine dair zengin bir geçmişi bir araya getiren vadi, kültür ve doğa turizmi açısından stratejik bir öneme sahiptir. Bölgenin altyapısının güçlendirilmesi ve tanıtım çalışmalarının artırılması, Budaközü Vadisi'nin bu potansiyelini daha geniş kitlelere ulaştırmasını sağlayacaktır.

Budaközü Vadisi'nde bahar döneminde su debisinin artması nedeniyle oluşan altyapı sorunları, vadiyi ziyaret eden turistler için hem güvenlik hem de deneyim açısından olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu tür sorunların çözülmesi hem vadinin turistik cazibesinin korunması hem de sürdürülebilir bir ziyaretçi deneyiminin sağlanması açısından önemlidir. Aşağıda bu sorunlara yönelik öneriler sunulmuştur:

Vadide kullanılan köprülerin dayanıklılığını artırmak için suya ve aşınmaya dayanıklı çelik, taş veya yüksek kaliteli kompozit malzemeler tercih edilmelidir. Bu malzemeler hem uzun ömürlü olacak hem de suyun taşıdığı tortu ve taşlarla oluşan fiziksel baskıya karşı direnç gösterebilecektir. Yükselen su seviyesinin üzerine çıkabilecek şekilde köprülerin yeniden tasarlanması gereklidir. Özellikle sel riskine açık alanlarda köprü yüksekliği, vadi tabanından güvenli bir mesafeye çıkarılmalıdır. Gerekliğinde kaldırılabilen veya yükseltilebilen köprü sistemleri kullanılabilir. Bu, köprülerin su taşkınlarından korunmasını sağlayacaktır. Yürüyüş yolları, taşkın döneminde kaldırılacak veya yer değiştirilebilecek modüler yapılardan oluşturulabilir. Bu sayede mevsimsel taşkınlar sırasında yapılar zarar görmeyecek ve sonrasında kolayca yeniden monte edilebilecektir.

18. Çorum Yaylalarının Turizm Potansiyelini Geliştirme ve Farkındalık Yaratma

Çorum, zengin doğal güzellikleri ve yayla turizmi açısından taşıdığı potansiyelle dikkat çeken bir destinasyondur. Kargı, Osmancık, İskilip, Bayat, Boğazkale, Ortaköy ve Uğurludağ ilçelerindeki yaylalar hem doğal manzaraları hem de çeşitli rekreatif faaliyetlere olanak tanıyan yapısıyla bölge turizmi için önemli fırsatlar sunmaktadır. Abdullah Yaylası, Kargı Yaylası, Çiçek Yaylası, Eyönü Yaylası, Kızılkolluk Yaylası ve Akkaya Yaylası gibi Kargı ilçesindeki yaylalar ile Osmancık'taki Başpınar Yaylası, Çampınar Yaylası ve Tekmen Yaylası, doğa tutkunlarına geniş bir yelpazede faaliyet imkânı sunmaktadır.

İskilip'te Yalak Yaylası ve Karaağaç Yaylası; Bayat'ta Kuşçaçimeni Yaylası, Kunduzlu Yaylası ve Derinçay Vadisi; Boğazkale'de İbikçam Yaylası, Elmalı Yaylası, Evcinöbetibaba Yaylası; Ortaköy'de Cevizli Köyü Yaylası, Karadağ Yaylası, Kavakalan Yaylası ve Mundar Gölü Yaylası; Uğurludağ'da Çeloğlu, Darlık, Gölcük, Kurtönü ve Başkışla yaylaları, doğa turizmine yönelik kampçılık, trekking, dağcılık ve yaban hayatı gözlemciliği gibi etkinlikler için uygun koşullara sahiptir. Ayrıca 2019 yılında millî park ilan edilen Akdağ Millî Parkı, sahip olduğu zengin biyolojik çeşitlilik ve doğal güzelliklerle bölgenin ekoturizm potansiyelini artırmaktadır.

Bu yaylaların birçoğu, doğal peyzajının yanı sıra sakin atmosferiyle de dikkat çekmekte ve yerel kültür ile doğanın birleştiği özel alanlar sunmaktadır. Hasan Gölü, peri bacaları gibi doğal miras unsurları, bölge turizmini çeşitlendirecek potansiyele sahiptir. Bununla birlikte bölgedeki yayla evleri, turizm altyapısının geliştirilmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır. Ancak bu yaylaların turistik açıdan sürdürülebilir bir şekilde değerlendirilebilmesi için bazı adımların atılması gerekmektedir.

Kargı ve Osmancık yaylalarındaki mevcut yayla evleri, konaklama tesislerine dönüştürülerek turizme kazandırılabilir; bunun için altyapı iyileştirmeleri ve yayla evi sahiplerine yönelik turizm farkındalığı eğitimi önemlidir. Yaylalar arasında doğa yürüyüşü rotalarının işaretlenmesi ve bu bilgilerin mobil uygulamalara entegre edilmesi, bölgenin tanıtımını artırabilir. Ekoturizme yönelik yaklaşımlar benimsenerek, yöresel ürünlerin ve el sanatlarının tanıtıldığı etkinlikler düzenlenebilir. Ayrıca turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği için düzenli denetimler yapılmalı ve doğal alanların korunmasına yönelik yönetim stratejileri uygulanmalıdır. Bu öneriler, Çorum yaylalarının turizm potansiyelini en üst düzeye çıkaracaktır.

19. Çomar ve Obruk Baraj Gölü'nün Turizm Potansiyelini Değerlendirme

Çorum ve çevresi, baraj gölleri ve akarsu kaynaklarıyla su sporları ve doğa turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgeden geçen Kızılırmak ve Yeşilirmak gibi büyük nehirlerin kolları, su sporları ve rekreasyonel etkinlikler için geniş fırsatlar sunmaktadır. Şehir merkezine yalnızca 6 kilometre mesafede yer alan Çomar Barajı, düşük maliyetli ve hızlı ulaşım avantajıyla günübirlik etkinlikler için ideal bir destinasyondur. Baraj çevresindeki mesire alanı ve lavanta bahçesi, doğaseverler, fotoğraf tutkunları ve piknik yapmak isteyen ziyaretçilere keyifli bir ortam sağlamaktadır. Ancak mevcut altyapının yetersizliği, bu alanın turizm potansiyelinin tam anlamıyla değerlendirilmesini engellemektedir. Baraj çevresinde ziyaretçilerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak lavabo ve tuvaletlerin sayısının artırılması, lavanta bahçesinde yer alan özçekim noktalarının ve "Instagrammable" alanların tüm baraj çevresine yayılması, ziyaretçi deneyimini iyileştirecektir. Ayrıca yiyecek-içecek işletmelerini içeren, kapsamlı rekreasyon alanlarının oluşturulması, bu bölgeyi daha cazip hâle getirebilir. Olta balıkçılığı için uygun alanların belirlenmesi, bölgeyi balıkçılık tutkunları için özel bir cazibe merkezi hâline getirebilir.

Obruk Barajı, 400 milyon metreküp su depolama kapasitesi ile su sporları aktiviteleri için büyük olanaklar sunmaktadır. Baraj çevresinde Hitit Üniversitesi Su Ürünleri ve Su Sporları Merkezi ile Altınkoz Sosyal Tesisleri gibi önemli tesisler bulunmaktadır. Ancak Hitit Üniversitesi Su Sporları Merkezi, altyapı yatırımları tamamlanmış olmasına rağmen henüz faaliyete geçmemiştir. Bu merkezin aktif hâle getirilmesi ve su sporları eğitimlerinin düzenlenmesi, bölge halkının ve ziyaretçilerin su sporlarına olan ilgisini artıracaktır. Altınkoz Sosyal Tesisleri'nde sunulan deniz bisikleti ve tekne turu hizmetlerinin yanı sıra yelken, yüzer havuz, plaj, uçurtma sörfü, kürek sörfü, dalış, kano, kürek ve jet ski gibi su sporlarının çeşitlendirilmesi, bölgenin turizm açısından çekiciliğini önemli ölçüde artırabilir.

Obruk Barajı'nda deniz bisikleti rotalarının oluşturulması ve bu rotaların çevredeki bisiklet yollarıyla entegre edilmesi, ziyaretçilere hem kara hem de su üzerinde benzersiz bir deneyim sunacaktır. Ayrıca bölgede düzenlenen geleneksel Ceviz Festivali ile Tekke Dağı Yamaç Paraşütü ve Yayla Şenlikleri birleştirilip, kapsamı genişletilerek kültür, sanat, doğa ve su sporlarını bir araya getiren, büyük bir festival hâline dönüştürülebilir. Bu etkinliğe su sporları yarışmalarının dâhil edilmesi, festivalin bölgesel ve ulusal düzeyde tanınırlığını artırarak Çorum'un su sporları turizmi açısından cazip bir destinasyon olmasına katkı sağlayabilir. Tüm bu öneriler, bölgenin turizm potansiyelini geliştirerek hem yerli hem de yabancı ziyaretçiler için çekim merkezi hâline gelmesini destekleyecektir.

20. Turistik Tesislerin Nitelikli Personel İhtiyacına Yönelik Eğitim Faaliyetleri Gerçekleştirme

Çorum, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre bir adet beş yıldızlı, bir adet dört yıldızlı otel ile birlikte 8 turizm işletme belgeli ve 31 belediye belgeli konaklama tesisine ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca il genelinde ve ilçelerde restoranlar, kafeler gibi çeşitli yiyecek-içecek işletmeleri faaliyet göstermektedir. Çorum'un turizm sektöründe sürdürülebilir bir yapıya kavuşabilmesi için hizmet kalitesinin belirli bir standarda ulaşması büyük bir önem arz etmektedir. Turizmden elde edilen faydanın artırılması, yalnızca destinasyonun sahip olduğu turistik ürün çeşitliliğiyle değil, aynı zamanda turizm faaliyetlerinin sürekliliğiyle de yakından ilişkilidir. Bu sürekliliğin sağlanması ise turizm altyapısının ve üstyapısının sağlam temeller üzerine inşa edilmesine bağlıdır.

Bu bağlamda, turizm sektöründe nitelikli iş gücünün oluşturulması amacıyla eğitim, kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Çorum'da, lise düzeyinde turizm odaklı eğitim veren kurumların yanı sıra Hitit Üniversitesi bünyesinde Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri programı bulunmaktadır. Bu eğitim kurumları ile turizm sektörü arasındaki iş birliğinin, yerel Esnaf ve Sanatkarlar Odası'nın moderatörlüğünde geliştirilmesi, öğrencilerin, uzman öğretmenlerin ve akademisyenlerin sektöre daha etkin bir şekilde entegre edilmesini sağlayabilir. Böyle bir iş birliği, kentin turizm sektörüne yönelik bakış açısını olumlu yönde dönüştürmekle kalmayıp hizmet kalitesinin artırılmasına da katkıda bulunabilir. Ayrıca yerel yönetimler öncülüğünde kısa ve orta vadede müşteri ilişkilerini geliştirmeyi ve hizmet kalite standartlarını yükseltmeyi hedefleyen paket eğitim programlarının hazırlanması önerilmektedir. Bu eğitim programlarının, bilimsel temellere dayanması ve turizm sektöründe çalışanların kariyer planlamasına olanak tanıyan sertifikasyon özellikleri içermesi gerekmektedir.

Eğitim içeriklerinin, kültür turizmi, doğa turizmi, termal turizm ve kış turizmi gibi tematik alanlarda uzmanlaşmayı teşvik edecek şekilde tasarlanması da önem taşımaktadır. Söz konusu eğitimlerin, merkezi ve yerinde uygulamalarla gerçekleştirilmesi, sektörel uzmanlaşma ve hizmet kalitesinin artırılmasına katkı sunabilir.

Son olarak, turizm sektöründe hedeflenen hizmet kalitesinin ve sürdürülebilirliğin değerlendirilmesi amacıyla etkili bir denetim mekanizmasının oluşturulması önerilmektedir. Bu mekanizma, eğitim programlarının öncesi ve sonrası süreçlerini bilimsel yöntemlerle analiz ederek turizm faaliyetlerinin uygulama becerisini geliştirebilecek bir yol haritası sunabilir. Bu tür bir yaklaşım, Çorum'un turizm sektöründe hizmet kalitesinin yükseltilmesine ve sürdürülebilir bir yapının tesis edilmesine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

21. Leblebi Müzesi: Çorum'un Kültürel Mirasını Geleceğe Taşıyan Bir Deneyim Merkezi Yaratma

Leblebi Müzesi'nin hem Çorum'un kültürel mirasını koruması hem de turizme katkı sağlaması için çeşitli öneriler geliştirilebilir. Öncelikle, müzenin tanıtımı ulusal ve uluslararası düzeyde güçlü bir şekilde yapılmalıdır. Dijital platformlar, sosyal medya kampanyaları ve turizm fuarları bu tanıtımlar için etkili araçlar olabilir. Ayrıca müze girişinde ve çevresinde yerel turizm rehberliği hizmetleri sunularak ziyaretçilere Çorum'un diğer tarihî ve kültürel alanları hakkında da bilgi verilebilir. Müze içerisinde yer alacak hediyelik eşya dükkânında yalnızca leblebi ürünleri değil, Çorum'a özgü el sanatları ve yöresel lezzetlerin de satışa sunulması, ziyaretçilerin müzeden ayrılırken bu deneyimi somut bir anıyla hatırlamalarını sağlayabilir. Hediyelik eşya dükkânı, özellikle turistik ürünlerin sergilenmesi ve pazarlanması açısından önemli bir gelir kaynağı oluşturabilir. Ziyaretçilerin deneyimini daha interaktif ve akılda kalıcı hâle getirmek için düzenli olarak seminerler, üretim atölyeleri ve tadım etkinlikleri organize edilebilir. Özellikle leblebi üretim sürecinin belirli aşamalarını ziyaretçilerin deneyimlemesine olanak sağlayan alanlar tasarlanmalıdır. Bu tür uygulamalar, ziyaretçilerin yalnızca izlemekle kalmayıp aktif olarak sürece dâhil olmalarını sağlayacak ve müzeyi unutulmaz bir deneyim hâline getirecektir. Çocuk ziyaretçiler için özel rehberli turlar, eğitici etkinlikler ve oyun alanları planlanmalıdır. Çocuklara yönelik düzenlenen atölyelerde, leblebi yapımına dair basit uygulamalar sunularak onların bu mirası daha iyi anlamaları sağlanabilir. Ayrıca ailelerin ilgisini çekmek için bu etkinliklere eş zamanlı olarak yetişkinler için tadım etkinlikleri veya yöresel mutfak tanıtımları yapılabilir. Müze bünyesinde bir kafe açılarak ziyaretçilere Çorum'un diğer yöresel lezzetleri tanıtılabilir. Leblebi kullanılarak yapılmış tatlılar ve içecekler gibi yaratıcı ürünler menüye eklenerek deneyim çeşitlendirilebilir. Müze içerisinde ayrıca kısa belgesel gösterimlerine yer verilerek leblebinin üretim hikâyesi ve tarihsel yolculuğu görsel bir şekilde aktarılabilir. Son olarak, Çorum'un turizm potansiyelini artırmak için müze çevresinde kültürel ve gastronomi festivalleri düzenlenebilir. Yerel halkın da dâhil olabileceği bu tür etkinlikler hem bölgenin tanıtımına katkı sağlayacak hem de müzenin ziyaretçi sayısını arttıracaktır. Böylece Leblebi Müzesi, Çorum'un kültürel mirasını geleceğe taşıyan bir merkez hâline gelebilir.

22. Çorum'un Önemli Cazibe Merkezlerinde Aydınlatma Çalışmaları Yapma

Çorum'un zengin tarihî ve doğal mirası, yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken önemli cazibe merkezleri sunmaktadır. Ancak bu değerlerin daha geniş bir zaman diliminde ziyaret edilebilmesi için aydınlatma çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Laçın ilçesindeki Kapılıkaya Anıtsal Kaya Mezarı, doğa ve tarih tutkunları için özel bir çekim merkezi olarak öne çıkarken, Budaközü Vadisi ve İncesu Kanyonu gibi doğal güzellikler, uygun ışıklandırma ile daha uzun süre ziyaret edilebilir hâle getirilebilir. Ayrıca Boğazkale'deki Hattuşa ve Alacahöyük gibi ören yerlerinin modern ve estetik bir ışıklandırma sistemiyle donatılması, bu alanların ziyaret sürelerini artırarak turizmden elde edilen geliri yükseltebilir.

Bu tür aydınlatma projeleri, yalnızca ziyaretçi deneyimini zenginleştirmekle kalmayacak, aynı zamanda görsel bir cazibe oluşturarak sosyal medya gibi platformlarda bölgenin tanıtımını da

güçlendirecektir. Bu bağlamda, ışıklandırma sistemlerinin çevreye duyarlı, enerji tasarrufu sağlayan ve tarihî dokuya zarar vermeyecek şekilde tasarlanması önemlidir. Aydınlatılmış alanlarda rehberli turlar, fotoğrafçılık etkinlikleri ve kültürel organizasyonlar düzenlenebilir. Bu tür uygulamalar hem bölge ekonomisine hem de turizm sektörüne sürdürülebilir bir katkı sağlayarak Çorum'un cazibe merkezi olma niteliğini pekiştirecektir.

23. Çorum'un Tarihî Yapıları ve Ören Yerleri İçin Dijital Rehber ve QR Kod Entegrasyonu Yapma

Çorum'da şehir merkezindeki tarihî ve turistik yapılar ile Hattuşa, Alacahöyük ve Şapinuva gibi ören yerlerinin tanıtımını artırmak amacıyla dijital çözümler hayata geçirilebilir. Ulu Camii, Veli Paşa Hanı, Çorum Mevlevihanesi, Saat Kulesi gibi kentin öne çıkan yapılarında ve Hattuşa gibi dünya mirası alanlarında QR kod uygulaması geliştirilerek ziyaretçilere bu yapıların tarihî ve kültürel özellikleri hakkında detaylı bilgi sunulabilir. Ayrıca Çorumina gibi önemli bir kültürel tanıtım projesi de bu sürece dâhil edilebilir. Çorumina'da yer alan minyatür eserlerin yanına yerleştirilecek QR kodlar sayesinde, ziyaretçiler Çorum'un tarihî yapılarının küçük ölçekli modelleri hakkında bilgi alırken, asıllarını da görme yönünde teşvik edilebilir. QR kodlar, hedef pazarlara uygun dil seçenekleriyle (İngilizce, Fransızca, Korece, Almanca vb.) zenginleştirilerek yerel tarih, mimari özellikler ve arkeolojik bulgular gibi detayları içeren bilgilendirici içerikler barındırmalıdır. Bu uygulama hem şehir merkezi hem de çevredeki ören yerlerinde ziyaretçilerin bilgiye kolay erişimini sağlayarak deneyimlerini zenginleştirilecektir. Ayrıca Çorum şehir merkezindeki tarihî yerleri, Çorumina ve Hattuşa, Alacahöyük, Şapinuva gibi ören yerlerini kapsayan bir dijital rehber uygulaması geliştirilmesi önerilmektedir. Bu uygulama, ziyaretçilerin belirlenen rotalarda sesli rehber (audio rehber) desteğiyle gezmelerine olanak tanıyarak bireysel ve özgür bir gezi deneyimi sunabilir. Dijital rehber ile Çorum'un tarihî ve kültürel değerleri arasındaki bütünlük vurgulanarak interaktif bir gezi imkânı sunulabilir. Teknolojik yenilikler, Çorum'un kültürel ve arkeolojik mirasını daha etkili bir şekilde tanıtmının yanı sıra ziyaretçilerin deneyimlerini derinleştirecek ve şehri turizm açısından daha cazip bir destinasyon hâline getirecektir.

24. Çorum'da Turizm Farkındalığının Artırılmasına Yönelik Toplumsal Bilinçlendirme Programları Hazırlama

Çorum'un zengin tarihî, kültürel ve doğal mirasının korunması ve etkin bir şekilde tanıtılması, toplumsal farkındalığın artırılmasını gerektirmektedir. Bu amaçla, yerel halkı turizmin önemi konusunda bilinçlendirecek programların hızla harekete geçirilmesi önemlidir. Ancak bu programlar, yalnızca toplantılar şeklinde değil, yerel halkın tarihî ve kültürel unsurları yerinde rehber eşliğinde deneyimlemesini sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Örneğin, Boğazkale'deki Hattuş Antik Kenti veya Kargı yaylaları gibi önemli turistik noktalarda düzenlenecek rehberli turlar, katılımcıların bölgeyle ilgili farkındalığını artırırken aynı zamanda turizme dair olumlu bir algı yaratacaktır. Eğitim, farkındalık çalışmalarının sürdürülebilirliği açısından kilit bir unsurdur. Bu nedenle, ilkökul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrencilerin turizmin önemini kavramalarını sağlamak amacıyla yaş gruplarına uygun içerikte eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programlar, tarihî olaylar, yerel kültür ve doğal güzellikler gibi temaları içermeli ve uygulamalı etkinliklerle desteklenmelidir. Örneğin, Kadeş Anlaşması'nın önemini anlatan interaktif etkinlikler veya yerel el sanatları atölyeleri bu tür çalışmalara örnek teşkil edebilir. Ayrıca Kadeş Anlaşması ve kent meydanlarındaki tarihî ve turistik değerleri yansıtan eserlerin replikalarının sayısının artırılması, turizm farkındalığını destekleyecek somut adımlardan biridir. Bu replikalar hem yerel halkın hem de turistlerin bölge tarihine dair ilgisini artırabilir. Bu bilinçlendirme çalışmaları, Çorum'un turizm

potansiyelini daha geniş kitlelere ulaştırarak kültürel mirasın korunmasına ve ekonominin canlanmasına katkı sağlayacaktır.

25. Turizmi Geliştirmek İçin Etki Gruplarını Çorum'da Ağırlama

Turizmin sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi, çeşitli etki gruplarının sürece dâhil edilmesi ve bu grupların bölgeyle ilgili farkındalıklarının artırılmasıyla mümkündür. Çorum, tarihî, kültürel ve doğal zenginlikleriyle önemli bir turizm potansiyeline sahiptir ve bu potansiyelin etkin bir şekilde tanıtılması için yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde etki gruplarının Çorum'da ağırlanmasına hız verilmesi önemlidir.

Etki grupları arasında tur operatörleri, seyahat acenteleri, medya temsilcileri, sosyal medya fenomenleri, akademisyenler, turizm yatırımcıları ve kamu yetkilileri yer almaktadır. Bu grupların Çorum'da düzenlenecek tanıtım programlarına dâhil edilmesi, bölgenin turizm potansiyelini doğrudan görmelerine olanak tanıyacaktır. Örneğin, yerel gastronominin tanıtıldığı bir yemek tadımı etkinliği, tarihî ve kültürel mekânlarda rehberli turlar veya doğa yürüyüşleri gibi deneyim odaklı etkinlikler, bölgenin farklı turizm türleri için cazibesini ortaya koyabilir.

Bu süreçte yerel yönetimlerin, turizm sektör temsilcilerinin ve akademik kurumların iş birliği yaparak, katılımcılara profesyonel ve etkileyici bir deneyim sunması kritik önem taşımaktadır. Ayrıca katılımcıların öneri ve geri bildirimleri alınarak turizm geliştirme stratejilerinde somut iyileştirmelere gidilmelidir. Etki gruplarının memnuniyeti ve bölgeye dair olumlu izlenimleri, Çorum'un ulusal ve uluslararası turizmde marka değerinin artmasına katkı sağlayacaktır. Bu nedenle, bu tür ağırlama faaliyetlerine öncelik verilmesi, Çorum'un turizmde hak ettiği yeri kazanmasında kilit bir rol oynayacaktır.

26. Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme

2018 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Ana Planı'nda, ulusal tanıtım ve pazarlamada markalaşmayı sağlamanın yanı sıra destinasyon özelinde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini yürütecek yapıların oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak ortaya konan ulusal hedeflere uygun biçimde potansiyel ulusal turizm olanaklarını belirleyerek ulusal çapta tanıtım ve pazarlama etkinliklerini yerine getirmek için 2019 yılında Türkiye Turizm ve Geliştirme Ajansı (TGA) faaliyete geçmiştir. 2021 yılı itibarıyla da T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtım Genel Müdürlüğü ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) eş güdümünde, ulusal ve uluslararası alanda destinasyonların daha etkin tanıtımını destekleyecek İl Tanıtım ve Geliştirme Programı başlatılmış ve bu kapsamda iller bazında İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları (İTGK) oluşturulmuştur. Böylece kurulan İTGK'ların ulusal eylem planı çerçevesinde ortaya konan ilkeler ve yaklaşım doğrultusunda, ilin turizm tanıtım ve geliştirme etkinliklerini belirlemesi ve bunları koordine etmesi, bir anlamda il sınırlarını kapsayan Destinasyon Yönetim Örgütü olarak çalışması beklenmektedir.

Destinasyon Yönetim Örgütlerinin (DYÖ) temel fonksiyonu, destinasyonun özellikle tanıtım ve geliştirme politikalarını belirlemek ve bu politikaları yerel paydaşlarla koordine ederek yürütmektir. Valiliklerin ve özellikle Valilik altında İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinin öncülüğünde oluşturulan İTGK'ların, DYÖ'lerin uluslararası yapılanmasına uygun şekilde, geniş bir paydaş katılımıyla yönetilmesi gerekmektedir. Bu paydaşlar; destinasyondaki yerel yönetimler, turizm işletmeleri (seyahat acenteleri, konaklama, gastronomi ve rekreasyon işletmeleri vb.) ticari birlikler, meslek odaları, Bölgesel Kalkınma Ajansı ve uluslararası projelerde rol alabilecek sivil toplum

örgütleri, kongre ve bilimsel etkinliklerde rol alan üniversiteler, spor kulüpleri vb. gibi ilde farklı faaliyet alanlarında etkinlikler yürüten yapılar olabilmektedir.

Çorum İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu, tanıtımda DYÖ sorumluluğu ile hareket ederek Turizm Ana Planı'na uygun ve TGA tarafından ulusal hedeflere uyumlu biçimde ortaya konan *Çorum Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'ndaki başlıkları yerine getirme ve ilin etkili tanıtımını yapma görevini üstlenmektedir. İl bazında birçok kurum ve kuruluş, bir taraftan bağımsız biçimde kendi tanıtımlarını yaparken, diğer taraftan da ilin tanıtımına da önemli destek verebilmektedir. Bu noktada bir destinasyonun tanıtımında rol alan ulusal ve özellikle uluslararası ilişkilerde güçlü ağlara sahip paydaşların eş güdüm içinde hareket edebilmeleri önem arz etmektedir. Bu kapsamda Kurul; il tanıtımında rol alabilecek, ilde ticaret, eğitim, çevre, bilim, spor, sağlık, kültür ve sanat gibi farklı alanlarda etkinlik yürüten sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimin, akademinin, turizm işletmelerinin, il idari birimlerinin ve spor kulüpleri gibi kendi faaliyet alanında ulusal ve uluslararası temasları olan ve tanıtımda rol alabilen paydaşların tanıtım çabalarını bütünlük bir plan dâhilinde ele almalıdır. Kurul, her bir paydaşın il tanıtımında etkili rol alabileceği alanları belirlemeli, etki alanları içinde sorumluluklarını paylaşmalı ve bu sayede her bir paydaşın tanıtımdaki rollerinin belirlenen ortak hedef doğrultusunda şekillenmesini sağlayarak bütüncül bir politika benimsemelidir.

DYÖ sorumluluğunda hareket eden Kurul, ildeki turizm potansiyelini ve mevcut kaynakları düşünerek ortaya koyduğu markalaşma hedefi yolunda, destinasyonun tanıtım sloganı, imajı ve marka konumu hedefini farklı paydaşların eş güdümlü çabaları ile ortak hedefe yöneltmeli ve bu sayede daha hızlı ve etkili sonuç almayı sağlamalıdır.

İsmet İnönü Bulvarı No: 32
06100 Emek, Ankara

Esentepe Mahallesi Büyükdere Cad.
No: 127 Astoria AVM B Blok Kat: 4
34394 Şişli, İstanbul